



Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2018. gada 10. decembrī
(OR. en)

15086/18

CFSP/PESC 1150
COPS 470
CSDP/PSDC 712
COHOM 161
RELEX 1047

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Iepriekš. dok. Nr.:	14943/18
Temats:	Sievietes, miers un drošība – Padomes secinājumi (2018. gada 10. decembris)

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par sievietēm, mieru un drošību, kas pieņemti Padomes 3662. sanāksmē 2018. gada 10. decembrī.

PADOMES SECINĀJUMI PAR SIEVIETĒM, MIERU UN DROŠĪBU

PADOME pieņēma šādus secinājumus:

1. Dzimumu līdztiesība un cilvēktiesības ir Eiropas vērtību kodols un patstāvīgas prioritātes, kuras ir integrētas visās Eiropas Savienības politikas jomās. Padome atgādina Eiropas Savienības un tās dalībvalstu apņemšanos pilnībā īstenot programmu sieviešu, miera un drošības jomā (SMD programmu), ko veido Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūcija (ANO DPR) 1325 un tai sekojošās rezolūcijas, Eiropas Savienības sadarbībā ar citām reģionālām un starptautiskām organizācijām nodrošinot, ka šī programma ir pilnībā integrēta visos ES centienos, ar kuriem atbalsta noturīgu mieru, drošību, cilvēktiesības, tiesiskumu un attīstību, kā to paredz ES globālā stratēģija. Tas tiks nodrošināts, dzimumperspektīvu integrējot visās ES politikas jomās, tostarp drošības, konfliktu novēršanas un risināšanas, kā arī ilgtermiņa miera veidošanas jomā. Šajā sakarā ES un tās dalībvalstis atbalsta SMD programmas īstenošanu Apvienoto Nāciju Organizācijā.
2. Padome atzinīgi vērtē jauno ES stratēģisko pieeju sievietēm, mieram un drošībai, ar ko tiek aizstāta tās pamatā esošā 2008. gada plašā pieeja tam, kā ES īsteno ANO DPR 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību. ES stratēģiskajā pieejā SMD ir uzsvērts, ka ir vajadzīgas konkrētas saistības un darbības, kā arī ir jāiesaista, jāaizsargā un jāatbalsta sievietes un meitenes un jānodrošina viņām pilnvērtīgas iespējas, lai panāktu noturīgu un ilgstošu mieru un drošību, kas ir cilvēktiesību un ilgtspējīgas attīstības neatņemamas sastāvdaļas, saskaņā ar Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķiem, un Konsensu par attīstību. Turklāt Padome atzinīgi vērtē SMD programmas pieeju ar konfliktiem saistītas seksuālas vardarbības problēmu risināt kā daļu no visa ar dzimumu saistītas neaizsargātības un vardarbības kopuma, kas cieši savstarpēji saistīts ar noturīgu nelīdztiesību un plašākiem uzbrukumiem dzimumu līdztiesībai un sieviešu un meiteņu cilvēktiesībām, tostarp tiešsaistē, un digitālu un kibervardarbību.

3. Padome atkārtoti apliecina, ka SMD programma ir jāīsteno visā ES ārējā darbībā un ka tā pati par sevi ir nozīmīgs elements integrētajā pieejā ārējiem konfliktiem un krīzēm, ņemot vērā izaicinājumus, kas norādīti ANO globālajā pētījumā par ANO DPR 1325. Padome atgādina Eiropas Savienības un tās dalībvalstu apņemšanos turpināt izmantot dzimumaspekta analīzi, vākt dezagregētus datus (tostarp par dzimumu, vecumu un invaliditāti, bet ne tikai) un vispārēji integrēt dzimumperspektīvu kā vienu no pamatstratēģijām – līdztekus ar dzimumu līdzsvaru un konkrētām darbībām ar mērķi panākt dzimumu līdztiesību un nodrošināt sievietēm pilnvērtīgas iespējas – visos attiecīgos politikas satvaros, tostarp ārpolitikā un drošības politikā, attīstības, tirdzniecības, finanšu, humānās palīdzības, migrācijas, tiesiskuma un izglītības jomās, kā arī vardarbīga ekstrēmisma un terorisma novēršanā un apkarošanā.
4. ES stratēģiskajā pieejā sievietēm, mieram un drošībai ir norādītas darbības gan pamatjomās – novēršana, aizsardzība, palīdzība un atjaunošana –, gan divos vispārējos horizontālos aspektos – dzimumu līdztiesības vispārēja integrēšana un līdzdalība. Šīs darbības ir savstarpēji saistītas un pastiprinošas. Padome arī atzinīgi vērtē to, ka ES stratēģiskajā pieejā sievietēm, mieram un drošībai ir atzīta daudzveidība un identitāšu elementi, kas pārklājas, tostarp uzsvērts, ka tās īstenošanā jāpiedalās visiem un tas jādara visu labā. Šajā kontekstā ir svarīgi turpināt iesaistīt vīriešus un zēnus kā pozitīvus pārmaiņu veicinātājus.
5. Padome apliecina, ka ES stratēģiskā pieeja sievietēm, mieram un drošībai būtu jāīsteno, izmantojot ES vadības politisku un diplomātisku iesaisti, panākot sieviešu līdzvērtīgu un pilnvērtīgu dalību ES ārējā darbībā ne tikai sieviešu tiesību jautājumos, bet visās darbībās, tostarp miera un drošības jomā.

6. Padome atkārtoti apliecina, ka SMD programmas mērķis ir nodrošināt, ka pirms konfliktiem, to laikā un pēc tiem vienmēr tiek ievērotas un respektētas sieviešu un meiteņu tiesības, darbībspēja un aizsardzība. SMD programma ir vispārēji piemērojama, un tā tad tā jāīsteno gan iekšēji Eiropas Savienībā un tās dalībvalstīs, gan ārējā darbībā, lai darbības varētu būt saskaņotas, ticamas un ietekmīgas. Tas tiks panākts, dzimumperspektīvu un sieviešu līdzdalību integrējot visos kontekstos – no konfliktu analīzes līdz sekojošām darbībām, tostarp dialogu veicināšanā, mediācijā, miera sarunās un citos konfliktu novēršanas un risināšanas instrumentos. Tas tiks panākts, arī īstenojot konkrētus pasākumus, tostarp militāro un policijas spēku apmācību, kas vērsti uz dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un meitenēm.
7. Padome atgādina, ka par SMD programmas īstenošanu atbild dalībvalstis, kā arī citi Eiropas Savienības aktori, tostarp Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD), ES delegācijas, EĀDD galvenais padomdevējs dzimumu un sieviešu, miera un drošības jautājumos, Komisijas dienesti, ES īpašie pārstāvji un kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) misijas un operācijas, kam ir izšķiroša nozīme ES stratēģiskās pieejas sievietēm, mieram un drošības veicināšanā un īstenošanā. Ir svarīgi, lai ES stratēģisko pieeju sievietēm, mieram un drošībai īstenotu vienības, kuras uztur saiknes ar ES, piemēram, ES finansēti līgumslēdzēji vai organizācijas. Padome uzsver, ka dalībvalstīm, izstrādājot savus valsts rīcības plānus, ir svarīgi ņemt vērā ES stratēģisko pieeju sievietēm, mieram un drošībai.
8. Padome atzinīgi vērtē papildināmību un sinerģijas starp ES Dzimumu līdztiesības rīcības plānu (*GAP II*) un ES stratēģisko pieeju sievietēm, mieram un drošībai. Padome uzsver, ka gan ES stratēģiskā pieeja sievietēm, mieram un drošībai, gan *GAP II* ir nozīmīgi politikas satvari visu diskriminācijas un vardarbības veidu izskaušanai, no kuriem cieš sievietes un meitenes. Turklāt Padome mudina EĀDD un Komisijas dienestus turpināt izskatīt vienkāršotus, lietotājiem draudzīgus un efektīvus paņēmienus, kā mērīt, pārraudzīt un izvērtēt panākumus šajā jomā un ziņot par tiem.

9. Padome arī gaida, ka līdz 2019. gada pirmajam ceturksnim tiks izveidots koncentrēts, konkrēts, izmērāms un izpildāms rīcības plāns par to, kā efektīvi īstenot un veicināt ES stratēģisko pieeju sievietēm, mieram un drošībai. Šis rīcības plāns ir jāsinchronizē ar *GAP II*.
10. ES atzinīgi vērtē izredzes stiprināt un veidot partnerības un alianses ar citām starptautiskām, daudzpusējām un reģionālām organizācijām, un ir īpaši gandarīta par priekšlikumu izveidot formalizētas platformas sadarbībai visos līmeņos. Tostarp būtu jāizveido piemēroti forumi pieredzes un paraugprakses apmaiņai un saziņas veicināšanai starp praktiķiem, tostarp padomdevējiem dzimumu jautājumos un kontaktpunktiem sieviešu, miera un drošības jautājumos, kā arī jāatbalsta esošie sieviešu mediatoru tīkli ar mērķi efektīvi un ilgtspējīgi īstenot ES stratēģisko pieeju sievietēm, mieram un drošībai.
11. Padome atzinīgi vērtē iekļaujošo procesu, kas tika izmantots, gatavojot un izstrādājot ES stratēģisko pieeju sievietēm, mieram un drošībai, – dialogā ar Komisijas dienestiem, ES dalībvalstīm, kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) misiju un operāciju padomdevējiem dzimumu jautājumos, pilsoniskās sabiedrības partneriem, akadēmisko aprindu pārstāvjiem un citiem daudzpusējiem un reģionāliem partneriem. Arī turpmākos sagatavošanas procesos iekļaujošai pieejai vajadzētu būt standarta darba praksei.
12. Padome uzsver, ka visos ES stratēģiskās pieejas sievietēm, mieram un drošībai īstenošanas posmos un visā politikas ciklā no izstrādes līdz novērtējumam ir svarīga cieša iesaiste un sadarbība ar trešām valstīm, partneriem un pilsonisko sabiedrību, tostarp vietējām, reģionālām un starptautiskām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, sabiedrības aktīvistiem un sieviešu tiesību organizācijām. Šādai sadarbībai vajadzētu būt iekļaujošai un objektīvai.
13. Padome aicina Augsto pārstāvi atgriezties pie šā jautājuma un ziņot par ES neoficiālās darba grupas sieviešu, miera un drošības jautājumos darbībām un panākumiem un par visiedarbīgākajiem paņēmieniem un konkrētiem pasākumiem, kā sasniegt vispārējos ES mērķus attiecībā uz dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un pilnībā īstenot SMD programmu.

EĀDD, 2018. gada novembris
ES stratēģiskā pieeja sievietēm, mieram un drošībai
2018

Kopsavilkums

ES stratēģiskā pieeja sievietēm, mieram un drošībai tika izstrādāta pēc Eiropas Savienības dalībvalstu lūguma, un to koordinēja Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD), konsultējoties ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām ES iestāžu līmenī. Tā apliecina ES nepārtraukto apņemšanos un centienus efektīvi īstenot Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūciju 1325 par sievietēm, mieru un drošību (SMD) un tai sekojošās rezolūcijas par dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm. ES stratēģiskajā pieejā ir iestrādātas ekspertu zināšanas, paraugprakse un gūtā pieredze no visām jomām, un ar to ir paredzēts sniegt ieguldījumu visos šā procesa posmos, no kā izrietēs konkrētākas un visaptverošākas darbības SMD programmas stiprināšanai un īstenošanai gan iekšienē, gan ES ārējās attiecības. Tā arī parāda, kā visi ES politikas satvari dzimumu līdztiesības jomā pastiprina SMD.

Dzimumu līdztiesības princips caurvij visu ES iestāžu iesaisti visās to iekšējās un ārējās darbībās, un tas ir vispārēji integrēts dažādos posmos ES politikās, stratēģijās, rīcības plānos un projektos saistībā ar attīstību, humāno palīdzību, izglītību, migrāciju utt.

ES stratēģiskajā pieejā dzimumu līdztiesība un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm tiek atzīta par priekšnosacījumu darbam ar konflikta ciklu (novēršanu, pārvaldīšanu un risināšanu); tajā tiek analizēti un sniegti ES darbību piemēri un arī izklāstīti līdzekļi, ar kuriem visefektīvāk īstenot SMD programmu.

ES stratēģiskā pieeja sniedz stabilu pamatu, uz kura realizēt sieviešu un vīriešu līdztiesību, kas ir Eiropas Savienības pamatvērtība, iesaistot sievietes un meitenes, nodrošinot viņām pilnvērtīgas iespējas, aizsargājot un atbalstot viņas ar mērķi panākt mieru un drošību.

ES stratēģiskā pieeja uzsver to, cik svarīga ir sieviešu līderība un darbībspēja visās politikas jomās un plānošanā saistībā ar mieru un drošību. Tās mērķis ir nodrošināt, lai sievietēm un meitenēm ar dažādu un daudzveidīgu izcelsmi būtu tiesības līdzvērtīgi un nozīmīgi piedalīties konfliktu novēršanā un risināšanā un ar konfliktiem saistītas vardarbības, tostarp visu veidu seksuālās un ar dzimumu saistītās vardarbības, novēršanā. Turklāt ES stratēģiskā pieeja iesaista vīriešus un zēnus kā pozitīvus pārmaiņu veicinātājus, pievēršoties vajadzībai pievērst uzmanību dzimumu stereotipiem un sabiedrības atstumtības mehānismiem un to pārveidošanai.

Dokumenta pirmajā daļā ir izklāstīti pamatprincipi ES stratēģiskajā pieejā attiecībā uz SMD programmu. Tajā ir uzsvērts SMD universālums, tās saistošais raksturs, kas jāīsteno visiem ES aktoriem un visām dalībvalstīm, kā arī visā saskarsmē ar trešām valstīm. Tāpat tajā ir noteikti pamatkomponenti saistībā ar dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu, dalību, novēršanu, aizsardzību, palīdzību un atjaunošanu. Stingri ir uzsvērts tas, cik nozīmīga ir dzimumaspekta analīze un dzimumperspektīvas vispārējas integrēšana, līdztekus tam, lai nostiprinātu ES normatīvo regulējumu attiecībā uz pilnīgu vīriešu un sieviešu līdztiesību.

Otrajā daļā ir apzinātas konkrētas jomas, kurās ir vajadzīga SMD programmas izvērsta īstenošana, tostarp cita starpā vietējās, valsts un reģionālās atbildības stiprināšana, spēju veidošana un apmācība, kā arī pārraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas procedūras.

Tālāk uzskaitīti būtiskākie ES stratēģiskās pieejas aspekti.

- Uzsvars uz sieviešu līderību, tiesībām un darbībspēju visās politikas un plānošanas jomās saistībā ar mieru un drošību, atzīstot lomu, kāda sievietēm, vīriešiem, meitenēm un zēniem ar dažādu un daudzveidīgu izcelsmi var būt miera un dzimumu līdztiesības veicināšanā un vardarbīgu konfliktu novēršanā un risināšanā, kā arī visu veidu vardarbības, tostarp seksuālās un ar dzimumu saistītās vardarbības, novēršanā. Tas attiecas uz miera atjaunošanas un lēmumu pieņemšanas procesiem visos ES ārējos instrumentos, tostarp KDAP misijās un operācijās, un visās politikas jomās.
- Apņemšanās analizēt un risināt ar dzimumu saistītos konfliktu un dzimumu nevienlīdzības pamatcēloņus ES iekšienē un ārpus tās visu ES ārējo darbību agrīnā plānošanas stadijā.
- Lai ES gūtu panākumus šajā jomā, nozīmīgs būs pilnīgs (politisks un finansiāls) atbalsts tām vietējām, valsts un starptautiskām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tostarp sieviešu grupām un sabiedrības aktīvistiem, kas palīdz veidot mieru, apstrīd vardarbīgas dzimumu normas un novērš seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību. Tas ietver ES iesaisti ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kurās sievietes ieņem vadošu lomu, nosaka stratēģijas, veicina vietējo atbildību un atbalsta valsts spēju veidošanu.
- Apņemšanās sistemātiski integrēt uz dzimumaspekta analīzi balstītu dzimumperspektīvu visās miera un drošības jomas sfērās un darbībās, tostarp visos politiskajos un stratēģiskajos dialogos, cilvēktiesību dialogos, visu saistīto politikas nostādņu noteikšanas un politikas veidošanas procesos, pētniecībā, analīzē un novērtēšanā, plānošanā un izpildē, kā arī attiecīgajos pārraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas procesos.

- Dzimumu līdztiesība kā svarīgs mērķis visās ES ārējās darbībās, tostarp (bet ne tikai) attīstības, vardarbīga ekstrēmisma novēršanas un apkarošanas, terorisma apkarošanas un migrācijas jomā.
- Sistemātiska dzimumperspektīvas integrēšana visās ES konfliktu novēršanas un miera veidošanas intervencēs/mehānismos, kā arī ES prasībās īstenošanas partneriem. Nodrošināt, lai visā projekta ciklā tiktu ņemtas vērā dažādas izcelsmes sieviešu un vīriešu, meiteņu un zēnu iespējami atšķirīgās situācijas, pieredze un vajadzības.

Tādējādi ES stratēģiskā pieeja SMD programmu nostāda ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas visa spektra pašā centrā kā būtisku instrumentu, ar ko nodrošināt, ka sieviešu un meiteņu tiesības, darbībspēja un aizsardzība pastāvīgi tiek ievērota un nodrošināta, un apstiprina, ka lēmumu pieņemšanā pilnvērtīga un līdztiesīga loma tiek nodrošināta visu vecumu sievietēm visos konfliktu novēršanas, miera atjaunošanas, miera veidošanas un pēckonfliktu rehabilitācijas posmos.

Ievads

1. Vīriešu un sieviešu līdztiesība ir viena no ES pamatvērtībām atbilstīgi ES Līgumiem un ES Pamattiesību hartai ¹, kurā jo īpaši ir aizliegta diskriminācija. ES Dzimumu līdztiesības rīcības plānā 2016.–2020. gadam (*GAP II* ²) ir teikts, ka ES ir jāveicina vīriešu un sieviešu līdztiesība visās savās darbībās un jānodrošina, ka šī prasība tiek izpildīta visās politikas jomās. Pekinas Rīcības platformā (1995. gads ³) ir teikts, ka dzimumu līdzsvars un dzimumperspektīvas vispārēja integrēšana ir svarīgas, lai panāktu dzimumu līdztiesību. Konvencija par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu (*CEDAW* ⁴) sniedz pamatu tam, lai sieviešu un vīriešu līdztiesību padarītu par realitāti, nodrošinot, ka sievietēm ir līdzvērtīga piekļuve politiskajai un sabiedriskajai dzīvei, kā arī izglītībai, veselības aprūpei un nodarbinātībai, kā arī līdzvērtīgas iespējas minētajās jomās. ES politika attiecībā uz programmas sieviešu, miera un drošības jomā (SMD programma ⁵) īstenošanu pasaules, reģionālā un valsts mērogā pilnībā atbilst minētajos instrumentos izklāstītajām vērtībām un pienākumiem.

¹ Eiropas Savienības Pamattiesību harta (2012/C 326/02) (OV C 326/391, 26.10.2012.).

² Dzimumu līdztiesība un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm: meiteņu un sieviešu dzīves pārveidošana ar ES ārējo attiecību starpniecību 2016.–2020. gadā (SWD(2015)182 final), 2015. gada 21. septembris, (ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāns 2016.–2020. gadam – *GAP II*). *GAP II* ir izklāstītas prasības ar partnervalstīm un visās ES ārējās attiecībās īstenot ES apņemšanos attiecībā uz dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm. Tas attiecas uz Komisijas un Eiropas Ārējās darbības dienesta (EĀDD) darbībām, kurās iesaistītas partnervalstis, jo īpaši jaunattīstības, paplašināšanās un kaimiņreģiona valstis, tostarp nestabilā, pēckonflikta un ārkārtas situācijā, kā arī uz ES dalībvalstu veiktām darbībām.
https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/150921_final_swd_gap.pdf

³ Apvienoto Nāciju Organizācijas Ceturtā Pasaules Sieviešu konference: Rīcība līdztiesībai, attīstībai un mīram (1995. gads). Konferences deklarācija: Pekinas deklarācija un rīcības platforma.

⁴ Apvienoto Nāciju Organizācijas Rezolūcija 34/180, ko 1979. gadā pieņēma Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja.

⁵ Saskaņā ar ES neformālo sieviešu, miera un drošības darba grupu turpmāk uzskaitītās ANO DPR ir ietvertas, atsaucoties uz darbu saistībā ar SMD programmu: ANO DPR 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) un 2331 (2016).

2. ES globālajā ārpolitikas un drošības politikas stratēģijā (globālā stratēģija ⁶) atkārtoti apstiprināts, ka ES atzīst un veicinās sieviešu lomu miera nodibināšanas centienos, tostarp vajadzību pēc sievietēm vadošās pozīcijās, sākot no ANO Drošības padomes rezolūciju īstenošanas līdz ES iekšējā dzimumu līdzsvara uzlabošanai. Tāpat globālās stratēģijas mērķis ir palielināt sieviešu līdzdalību ārpolitikas veidošanā. Turklāt Eiropadome ir piekritusi, ka, īstenojot globālo stratēģiju, būtu jāturpina visās politikas jomās integrēt SMD, kā arī dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm. Tas attiecas arī uz drošības un aizsardzības jomu, ieguldot valstu un sabiedrību noturībā un attīstot integrētu pieeju konfliktiem un krīzēm ⁷.

⁶ Eiropas Savienības Padome. Globāla Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija (10715/16), 28.6.2016.

⁷ Integrētā pieeja ir ieviesta ES globālajā stratēģijā. EĀDD (2016. gada jūnijs). Kopīgs redzējums, kopīga rīcība. Stiprāka Eiropa: Globāla Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija.

3. Eiropas Konsensā par attīstību ⁸ ES un tās dalībvalstis atzīst, ka sievietes un meitenes ir būtiskas attīstības un pārmaiņu veicinātājas, tostarp atzīst viņu lomu miera stiprināšanā, konfliktu risināšanā un humānās palīdzības pasākumos. Līdzīgi Eiropas konsensā par humāno palīdzību ⁹ ir izcelts tas, cik nozīmīgi ir integrēt dzimumu apsvērumus humānajā palīdzībā, un atzīts, ka aktīva sieviešu līdzdalība humānajā palīdzībā ir būtiska un ka ES apņemas veicināt savu iesaistīšanos. Konsensā par humāno palīdzību ir arī norādīts, ka stratēģijas seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības apkarošanai ir jāiestrādā visos humānās palīdzības aspektos. Turklāt Konsenss par attīstību ¹⁰ uzliek pienākumu ES un tās dalībvalstīm pievērsties visiem aspektiem saistībā ar seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības novēršanu un reaģēšanu uz to gan konflikta, gan pēckonflikta situācijās un atbalstīt sievietes kā pozitīvus pārstāvjus konfliktu novēršanā un risināšanā, palīdzības un atjaunošanas procesā un ilgtspējīga miera veidošanā. Visbeidzot, Konsensā par attīstību tiek apgalvots, ka ES un tās dalībvalstis nodrošinās, ka dzimumperspektīva tiek sistemātiski integrēta visās politikas jomās. Tas palīdzēs sasniegt Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam ¹¹ mērķus un ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM), tostarp IAM Nr. 5 par dzimumu līdztiesību un IAM Nr. 16 par miermīlīgām un iekļaujošām sabiedrībām. Izmantojot visas minētās apņemšanās par pamatu, ES pastiprinās savus centienus panākt dzimumu līdztiesību un nodrošināt pilnvērtīgas iespējas sievietēm, piemēram, nodrošinot sievietēm un sieviešu organizācijām iespēju nozīmīgi un aktīvi piedalīties lēmumu pieņemšanā.

⁸ Jauns Eiropas Konsenss par attīstību "Mūsu pasaule, mūsu cieņa, mūsu nākotne". Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju, Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas kopīgs paziņojums (OV C 210, 30.6.2017., 1. lpp.) (Eiropas Konsenss par attīstību). Eiropas Konsensā par attīstību dzimumu līdztiesība un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm ir atzīta kā būtisks transversāls jautājums ES attīstības sadarbībā. Ar Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam dzimumu līdztiesībai ir piešķirta centrāla loma ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sakarā – ne tikai ar atsevišķo IAM Nr. 5 par dzimumu līdztiesību un IAM Nr. 16 par miermīlīgām sabiedrībām, bet arī kā transversālam elementam, kas ir būtisks visu 17 IAM sasniegšanā. https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

⁹ Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju, Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas kopīgais paziņojums: Eiropas Humānās palīdzības konsenss (2008/C 25/01), 30.01.2008.

¹⁰ Sk. **Error! Bookmark not defined.** zemsvītras piezīmi.

¹¹ Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja, Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam, 2015. gada 21. oktobris, A/RES/70/1.

Izpratne par programmu sieviešu, miera un drošības jomā (SMD programmu)

4. Jaunajā ES stratēģiskā pieejā SMD (turpmāk tekstā "stratēģiskā pieeja") izklāstīti ES SMD politikas pamatprincipi un prioritātes, vispārējie mērķi, kopējas definīcijas un ES kopējā pieeja tās īstenošanai. Tādējādi tiek nodrošināta saskaņotība starp dažādiem ES ārējo darbību instrumentiem un to ietvaros, kā arī nepārtrauktība ārējā darbībā, piemēram, konfliktu novēršanā, krīzes pārvarēšanā un pēckonflikta atjaunošanā un attīstībā. Turklāt ar stratēģisko pieeju tiek sniegtas norādes par to, kā nodrošināt, ka ar ES ārējo darbību pilnībā ievēro ES vispārējo politisko regulējumu attiecībā uz dzimumu līdztiesību, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un SMD. Tās īstenošanā ir iesaistīti arī visi attiecīgie ES aktori: Augstais pārstāvis / Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieks, kam palīdz Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) (tostarp ES delegācijas); attiecīgie Eiropas Komisijas dienesti; kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) misijas un operācijas un ES īpašie pārstāvji. Bez tam tiek sagaidīts, ka visi aktori, ar kuriem ES uztur saites, piemēram, līgumslēdzēji, ES finansētas organizācijas un īstenošanas partneri, ievēros stratēģisko pieeju, cik vien tas ir iespējams.

5. SMD programma, kurā ietilpst ANO DPR 1325 (2000) un tai sekojošās ANO DP rezolūcijas ¹², paplašina tradicionālās drošības politikas darbības jomu, izceļot to, cik svarīga ir dzimumu dimensija saistībā ar mieru un drošību. Pati par sevi tā iemieso un iedarbina svarīgu paradigmas maiņu saistībā ar to, kā būtu jāpanāk un jāuztur drošība un miers. Tā koncentrējas ne tikai uz to, lai aizsargātu sievietes un meitenes no vardarbības, kas saistīta ar konfliktiem, bet arī uz sieviešu tiesībām piedalīties lēmumu pieņemšanas procesos. SMD programmā ir uzsvērts, ka miera un drošības jautājumi ietver dzimumu līdztiesību un ka dzimumperspektīva ir neatņemama miera un drošības daļa. Bez tam tajā ir norādīts, ka konfliktu novēršanai ir būtiski izskaust ar dzimumu saistītos vardarbības pamatcēloņus.
6. Ar SMD programmu tiecas aptvert visus dzimuma un konfliktu saistības aspektus, taču tā neattiecas tikai uz konflikta situācijām. Tās mērķis ir nodrošināt, ka sieviešu un meiteņu tiesības, darbībspēja ¹³ un aizsardzība tiek ievērota un uzturēta pirms konflikta, tā laikā un pēc tā un ka pilnvērtīga un līdztiesīga loma lēmumu pieņemšanā tiek nodrošināta visu vecumu sievietēm visos miera atjaunošanas un miera veidošanas posmos. Tādēļ SMD programmai ir centrāla nozīme visā ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas ¹⁴ spektrā.

¹² Atsaucoties uz darbu pie SMD programmas saistībā ar jaunās ES stratēģiskās pieejas SMD īstenošanu, tiek aptvertas turpmāk uzskaitītās ANO DP rezolūcijas: ANO DPR 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) un 2331 (2016).

¹³ Pasaules banka jēdzienu "darbībspēja" (angliski – *agency*) definē kā indivīda (vai grupas) spēju izdarīt efektīvu izvēli un pārveidot šo izvēli vēlamajā iznākumā. Darbībspēja var tikt saprasta kā process, ar kura palīdzību sievietes un vīrieši izmanto savas spējas un ekonomiskās iespējas, lai panāktu vēlamos iznākumus. Sieviešu darbībspējas veicināšana, <http://siteresources.worldbank.org/INTWDR2012/Resources/7778105-1299699968583/7786210-1315936222006/chapter-4.pdf>

¹⁴ Ietverot (bet ne tikai) agrīno brīdināšanu, konfliktu novēršanu, mediāciju, konfliktu risināšanu un samierināšanu, reaģēšanu uz krīzi un stabilizēšanu, valsts veidošanu / drošības sektora reformu, atbruņošanu, ieroču neizplatīšanu un ieroču kontroli, miera uzturēšanu, miera atjaunošanu un miera veidošanu, vardarbīga ekstrēmisma un terorisma novēršanu un apkarošanu, humāno un attīstības palīdzību un politisko iesaistīšanos saistībā ar konflikta un nestabilitātes situācijām.

7. SMD programma ir vispārēji piemērojama, un tādēļ tā jāīsteno visiem ES aktoriem un visām dalībvalstīm, kā arī saskarsmē ar trešām valstīm. Šī apņemšanās ir jāievēro un konsekventi jāpilda arī saistībā ar divpusējo sadarbību un starptautiskajos forumos. Lai ES iekšpolitika un ārējā politika būtu saskanīga un līdz ar to lai ES ārējā darbība būtu ticama un ietekmīga, ir jāapstiprina kā SMD programmas iekšējās, tā ārējās dimensijas. SMD programma tiks realizēta, integrējot dzimumperspektīvu visās miera un drošības analīzes un tai sekojošajās darbībās un īstenojot konkrētus pasākumus, ar kuriem atbalsta dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un meitenēm.
8. SMD programma prasa dzimumu apsvērumus sistemātiski integrēt ar mieru un drošību saistītajos jautājumos. Tajā norāda, cik svarīga ir pilnvērtīga un līdztiesīga sieviešu dalība visās konfliktu novēršanas izpausmēs, ne tikai tajās, kuras ir tieši saistītas ar sievietēm vai dzimumaspektiem. Tie ietver konfliktu risināšanu, mediāciju, miera veidošanu, miera uzturēšanu, humānās palīdzības pasākumus un pēckonflikta atjaunošanu, tostarp demobilizāciju, atbrūošanu un reintegrāciju un drošības sektora reformu. SMD programmā tiek arī uzsvērta vajadzība novērst seksuālo un ar dzimumu saistīto vardarbību un aizsargāt sievietes un meitenes no tās. Tajā pausts uzskats, ka seksuālo vardarbību var uzskatīt par kara noziegumu, noziegumu pret cilvēci vai genocīdu (saskaņā ar Starptautiskās Krimināltiesas Romas statūtiem ¹⁵). Līdz ar to SMD programmā uzmanība tiek pievērsta cietušo tiesībām uz tiesiskumu un tiesiskās aizsardzības līdzekļiem seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības gadījumos un tiek uzsvērts, cik svarīgi ir izbeigt nesodāmību par šādiem noziegumiem. Turklāt ar to katrai personai, kura ir cietusi no seksuālas vardarbības, tostarp izvarošanas rezultātā dzimušiem bērniem, tiek dotas tiesības piekļūt visaptverošai veselības aprūpes informācijai un veselības aprūpes pakalpojumiem. Tas ietver piekļuvi reproduktīvās veselības aprūpei, tiesu iestādēm un kompensācijām un tiesības uz drošību un uz to, lai persona netiktu atkārtoti padarīta par upuri, netiktu noraidīta vai izstumta.

¹⁵ Romas Starptautiskās Krimināltiesas Statūti. Statūtus 1998. gada 17. jūlijā pieņēma Apvienoto Nāciju Organizācijas Diplomātiskā pilnvaroto konference par Starptautiskās Krimināltiesas izveidi. Tie stājās spēkā 2002. gada 1. jūlijā.

9. Lai gan ES plašās pieejas ANO DPR 1325 un 1820 16 īstenošanai rezultātā ir gūti panākumi un ES savos centienos konfliktu novēršanas, atrisināšanas un krīzes pārvarēšanas jomā pievērš vairāk uzmanības dzimumu līdztiesībai, joprojām ir daudz darāmā, ko var paveikt ar koncentrētu iesaistīšanos ES augstākajā līmenī, sieviešu pilnvērtīgu līdzdalību šajos procesos un sistemātisku dzimumperspektīvas integrēšanu visās politikas jomās. Piemēram, vēl nav sasniegts mērķis attiecībā uz to, lai visām ES dalībvalstīm būtu valsts rīcības plāns, kurā pievērštos gan iekšējām, gan ārējām SMD programmas dimensijām, noteiktu konkrētu budžetu un paredzētu parlamentāru uzraudzību. Turklāt prioritāras jomas izvērstai darbībai joprojām ir ārējās darbības svarīgākās politikas jomas, cita starpā vardarbīga ekstrēmisma novēršana un apkarošana, terorisma apkarošana un vispārēji ar migrāciju saistīti jautājumi.
10. Daudzu sieviešu, jo īpaši jaunu sieviešu, loma sabiedrībā joprojām tiek ierobežota. Lai gan sieviešu aizsardzība un drošība joprojām ir galvenie mērķi, koncentrēšanās tikai uz aizsardzību, iespējams, pastiprina to, ka sievietes un meitenes tiek uztvertas vienīgi kā pasīvi konfliktā cietušie, un tiek ignorēti ar dzimumaspektu saistītie vardarbības pamatcēloņi. Lai gan ir svarīgi atzīt, ka sievietes un meitenes dažādi uztver konfliktus, tostarp seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību, un pievērsies šim jautājumam, ārkārtīgi svarīgi ir atbalstīt viņas miera veidošanas darbā un iesaistīt viņas kā aktorus un veicinātājas miera nodrošināšanā. Tomēr sievietes nevajadzētu automātiski uzskatīt par miera atjaunotājām, jo konfliktos tām ir dažādas lomas un viņas var būt arī kaujinieces un vardarbības veicējas. Ir vajadzīga diferencēta pieeja konfliktam.

¹⁶ Plaša pieeja tam, kā ES īsteno ANO Drošības Padomes rezolūcijas Nr. 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību (15671/1/08 REV 1), 2008. gada 1. decembris (Plaša pieeja tam, kā ES īsteno ANO DPR 1325 un 1820 SMD).

11. Lai gan galvenā atbildība par SMD programmas īstenošanu gulstas uz ES dalībvalstīm, visiem ES aktoriem, tostarp delegācijām, ir svarīga loma saskaņā ar ES stratēģisko pieeju SMD.
12. Šis dokuments pamatojas uz atziņām un pieredzi, kas gūta no ES vispārējās pieejas ANO DPR 1325 un 1820 par SMD īstenošanas, kā arī uz atziņām un pieredzi, ko apkopojušas ES dalībvalstis, partneri un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.
13. ES ir apņēmības pilna turpināt uzņemties vadošo lomu pasaulē saistībā ar pilnīgu SMD programmas īstenošanu. Tā ir arī apņēmusies analizēt ar dzimumu saistītos konfliktu pamatcēloņus un dzimumu nevienlīdzības pamatcēloņus un veicināt un atbalstīt to normu pārveidi, kuras sekmē konfliktus un dzimumu nevienlīdzību.

Galvenie mērķi un prasības

14. ES stratēģiskā pieeja SMD uzsver to, cik svarīga ir sieviešu līderība un darbības spēja visās politikas jomās un plānošanā saistībā ar mieru un drošību. Ar to nodrošina, lai sievietēm un meitenēm ar dažādu izcelsmi būtu tiesības līdzvērtīgi un nozīmīgi piedalīties konfliktu novēršanā un risināšanā un ar konfliktiem saistītās vardarbības, tostarp visu veidu seksuālās un ar dzimumu saistītās vardarbības, novēršanā. Turklāt ES stratēģiskā pieeja SMD arī iesaista vīriešus un zēnus kā pozitīvus pārmaiņu veicinātājus, pievēršoties vajadzībai pievērst uzmanību dzimumu stereotipiem un sabiedrības atstumtības mehānismiem un to pārveidošanai.
15. ES veicinās un aizsargās to, lai visas sievietes un meitenes var pilnībā izmantot visas cilvēktiesības, un nodrošinās pilnvērtīgas iespējas sievietēm un meitenēm saskaņā ar savām vērtībām un principiem. Tā ir neatņemama miera, drošības, cilvēktiesību un ilgtspējīgas attīstības sastāvdaļa, tostarp, ņemot vērā Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķus.

16. Šeit ietilpst šādi elementi.

- a. Uzsvērt, ka dzimumu līdztiesība, cilvēktiesības un pilnvērtīga un līdztiesīga sieviešu līdzdalība ir centrāls ES ārējās darbības mērķis. Tas ietver izpratni par strukturālu nevienlīdzību plānošanā un pievēršanos tai un vīriešu un zēnu, kā arī sieviešu un meiteņu piesaistīšanu plānošanas izstrādei, lēmumu pieņemšanai, īstenošanai, pārraudzībai un izvērtēšanai.
- b. Atbalsts un pamudinājums tam, lai veidotu un aizsargātu politisko gribu un apņemšanos īstenot SMD programmu trešās valstīs, kurās ES un tās dalībvalstis ir iesaistījušās.
- c. Turpināt centienus izprast iemeslus, kas ir pamatā vardarbībai un diskriminācijai pret sievietēm, un samazināt visu veidu vardarbību un diskrimināciju pret sievietēm un meitenēm ES iekšienē un ārpus tās, vienlaikus uzsverot sieviešu darbībspēju attiecībā uz cietušā statusu kā pirmo soli ceļā uz pilnvērtīgu un līdztiesīgu iesaisti ar sievietēm, kas atrodas nestabilās situācijās.
- d. Veicināt to, lai izskaustu visas kaitējošās paražas, jo īpaši sieviešu dzimumorgānu kropļošanu, kas ir būtisks cilvēktiesību pārkāpums un sieviešu fiziskās integritātes aizskārums, kā arī bērnu, agrīnas un piespiedu laulības ¹⁷.
- e. Nodrošināt pietiekamu un pieejamu finansējumu konfliktu novēršanas un miera veidošanas iniciatīvām visā pasaulē, tostarp ilgtermiņa pieejām attiecībā uz konfliktu pārveidi.

¹⁷ Atsaucoties uz ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM) Nr. 5.3.

- f. Garantēt sieviešu pilnvērtīgu un līdztiesīgu piedalīšanos miera un lēmumu pieņemšanas procesos saistībā ar visiem ES ārējiem instrumentiem, kā arī ES kopējās drošības un aizsardzības politikas misijās un operācijās, vienlaikus izvairoties no stereotipiskām ekspektācijām par vīriešu un sieviešu dzimumu lomām.
- g. Izveidot kopīgu ES mēroga izpratni un plānu SMD prioritātēm un prioritārām jomām, balstoties uz galvenajām iespējām un izaicinājumiem attiecībā uz īstenošanu, atbildību un līderību. Ar stratēģisko pieeju tiecas panākt saskaņu, sinerģijas un papildināmību visās īstenošanas struktūrās ES un dalībvalstu līmenī, tostarp ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāna 2016.–2020. gadam (*GAP II*¹⁸) īstenošanā.
- h. Atbalstīt EĀDD galveno padomdevēju dzimumu jautājumos un Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūcijas 1325 jautājumos un nodrošināt iespējas efektīvi sniegt ieguldījumu ES stratēģiskās pieejas SMD īstenošanā un to koordinēt.
- i. Likt uzsvāru uz iesaisti pozitīvās vīrišķības izpausmēs¹⁹ un atbalstīt darbības, ar kurām tiek apšaubīti dzimumu stereotipi.
- j. Investēt tādā jauniešu miera veidošanas²⁰ darbā, kurā ir ņemts vērā dzimumu līdztiesības aspekts un kurā fokusējas gan uz jauniešiem, gan jauniešiem. Veicināt pozitīvu, dzimumu ziņā līdzvērtīgu un nevardarbību vīrišķību, kas ir būtisks solis, lai veicinātu mierīgas un iekļaujošas sabiedrības. Jaunība ir būtisks posms, kad jaunieši veido uzskatus par sevi, un ģimenēm, vecākajai paaudzei, izglītotājiem, reliģiskajiem līderiem un vienaudžiem ir liela ietekme.

¹⁸ Kā arī *GAP II* turpinājums pēc *GAP II* īstenošanas galīgā novērtējuma, kā to prasa pats *GAP II*, kas būs par pamatu *GAP II* turpināšanai.

¹⁹ Jēdziens "pozitīvas vīrišķības izpausmes" nozīmē tādu uzvedību un paraugus, kuri paplašina stereotipisko priekšstatu par vīrišķību, proti, skarbs, vardarbīgs un neemocionāls. Pozitīva vīrišķība palīdz sagrāut dzimumu stereotipus un tādējādi izskaust dzimumu nevienlīdzību sociālajās struktūrās.

²⁰ Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūcija 2250 (2016) un 2419 (2018) par sievietēm, mieru un drošību.

- k. Sniegt pārredzamu un iekļaujošu politisko un finansiālo atbalstu vietēja līmeņa pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tostarp vietējām sieviešu grupām, kustībām un iniciatīvām, kuru mērķis ir miera veidošana, un apstrīdēt tās dzimumu normas, kuras atbalsta vardarbību, veidā, kas ir pielāgots pilsoniskās sabiedrības aktoru un attiecīgo atbalsta saņēmēju vajadzībām.
- l. Aktīvi iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, tostarp sieviešu tiesību organizācijas un vietējās un starptautiskās sieviešu grupas, visā politikas ciklā (no izstrādes līdz izvērtēšanai), nevis tikai "ķeksīša" ielikšanai konsultācijās vai īstenošanā.
- m. Palielināt atbalstu tam, lai apzinātu vardarbīgu un bruņotu konfliktu dzinulus, kas ir saistīti ar dzimumu, un lai tos risinātu. Līdz šim pētījumos par dzimumu un miera veidošanu galvenā uzmanība pievērsta galvenokārt ar dzimumaspektu saistītām vardarbīgu konfliktu sekām, taču salīdzinoši maz uzmanības ir pievērsts ar dzimumaspektu saistītajiem bruņoto konfliktu dzinulim un pamatcēloņiem. Piemēri ir galvenais, kā veidot izpratni par to, kā dzimumu normas un lomas iedarbojas uz konfliktu, tāpat ir padziļināti jākoncentrējas uz dažādu tādu identitātes elementu mijiedarbību, kuri pārklājas, piemēram, vecums, rase, etniskā piederība, valstspiederība, sociālā klase, seksuālā orientācija, spējas, reliģija vai ticība, pilsēta / lauku apvidus un dzimums.
- n. Risināt izaicinājumus saistībā ar iestāžu pieeju dzimumu līdztiesības vispārējai integrēšanai, tostarp, pretestību, izpratnes un apmācību trūkumu un *status quo* uzturēšanu.
- o. Izvairīties no instrumentalizācijas, atzīstot sieviešu tiesības pašas par sevi, vienlaikus nodrošinot, ka visa plānošana tiek izvērtēta dzimumu līdztiesības kontekstā un ka tā sniedz pārbaudāmu ieguldījumu dzimumu līdztiesībā.
- p. Atzīt, ka visiem – sievietēm, vīriešiem, meitenēm un zēniem – ir svarīga loma miera, drošības un dzimumu līdztiesības panākšanā.

ES stratēģiskās pieejas SMD principi

Iekšējās un ārējās politikas apvienošana

17. SMD programma ir vispārēji piemērojama, un tādēļ tā ir sistemātiski jāīsteno visiem ES aktoriem un dalībvalstīm gan iekšējās politikās, programmās un darbībās (piemēram, saistībā ar iekšlietām, tieslietām un cilvēkresursiem), gan ārējās politikās, programmās un darbībās (piemēram, saistībā ar ārlietām un drošību, tirdzniecību un migrāciju).
18. Tiek uzskatīts, ka daudzi valsts satvari SMD programmas īstenošanai Eiropas Savienībā, piemēram, valsts rīcības plāni vai līdzvērtīgi stratēģiski dokumenti, vairāk sliecas ārējās īstenošanas virzienā, jo īpaši tādās ar konfliktiem saistītās situācijās kā konfliktu novēršana, konfliktu risināšana un miera veidošana. Tīši vai netīši, bet tas aizēno svarīgu SMD aspektu – faktu, ka lielākais vairākums attiecīgo jautājumu ir tieši piemērojami vietējā mērogā. Ir daudzi praktiski piemēri, kas parāda SMD programmas iekšējo nozīmību – no atbalsta vietējām sieviešu organizācijām un kustībām, tostarp bēgļu un migrantu sieviešu asociācijām un cilvēktiesību aizstāvjiem, līdz tam, ka tiek nodrošināta iespēja viņām iesaistīties SMD programmā ²¹. Citi piemēri ir dzimumperspektīvas integrēšana agrīnās brīdināšanas sistēmās un struktūrās, lai stiprinātu saikni starp SMD programmu un, piemēram, terorisma apkarošanas un vardarbīga ekstrēmisma apkarošanas programmām un partnerībām ar vietējiem pilsoniskās sabiedrības aktoriem, privāto sektoru un akadēmiskajām aprindām. Turklāt valsts rīcības plāni balstās uz dalībvalstu iekšēju apņemšanos nodrošināt dzimumu līdztiesību saskaņā ar attiecīgajām ES politikām, piemēram, dzimumu līdztiesība valsts drošības spēkos (policijā, armijā utt.).
19. ES nodrošinās, lai bēgļu, iekšzemē pārvietotu personu, bezvalstnieku un patvēruma meklētāju aizsardzība atbilstu dažādām sieviešu, vīriešu, meiteņu un zēnu ar dzimumu saistītām aizsardzības vajadzībām.

²¹ Piemēram, finansējums, efektīvas konsultācijas un dalība īstenošanas uzraudzībā.

Holistiskas pieejas izmantošana

20. Kopējā ES mēroga izpratne ir balstīta uz atziņu, ka sievietes un vīrieši pilda dažādas lomas savās kopienās un visā miera un konfliktu ciklā.
21. Dzimumu līdztiesība, miers, drošība, attīstība un cilvēktiesības ir cieši saistītas. Tas nozīmē, ka ES ir jāturpina par prioritāti noteikt konfliktu novēršanu kā vienu no vairākiem veidiem, kā novērst ar konfliktu saistītu un postošu ietekmi uz sievietēm, vīriešiem, zēniem un meitenēm drošības, ekonomikas, vides un sociālajā jomā. Vardarbības pret sievietēm un meitenēm, tostarp (bet ne tikai) seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības, novēršana ir svarīga pēc būtības, taču tā ir arī neatņemama daļa no konfliktu novēršanas, jo, izprotot šīs vardarbības pamatcēloņus, izveidojas pierādījumu pamats, no kura sniegt ieguldījumu gan saistībā ar sieviešu tiesībām un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm, gan saistībā ar konfliktu novēršanu.

22. Ir ne tikai jāaizsargā sievietes konflikta situācijās un jāveicina viņu dalība visos miera un drošības aspektos, tostarp miera veidošanā, bet arī jānodrošina, lai šīs darbības atbalstītu ar tādiem plašākiem attīstības apsvērumiem kā sieviešu tiesību veicināšana, ekonomiskā drošība un piekļuve veselības aprūpes pakalpojumiem, tostarp tiesībām piekļūt reproduktīvās veselības aprūpei un reproduktīvajai izglītībai. Tas ir jo īpaši svarīgi, ņemot vērā ilgtermiņa nelabvēlīgas sekas, ko vardarbīgi konflikti rada valstu vai reģionu attīstībā, un vajadzību plānot cilvēku drošību, jo tas ir pamatnosacījums ilgtermiņa mieram un attīstībai ²². Visi ES politikas satvari ²³ attiecībā uz dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm ir saistīti ar SMD programmu, un tādēļ ar programmu ir jāsniedz norādes par to, kā šo jautājumu risināšana tiek organizēta, kā tā norisinās un kādi pēcpasākumi tiek veikti.
23. Dzimumu līdztiesība ir centrāls mērķis visās ES ārējās darbībās, tostarp attīstības, vardarbīga ekstrēmisma novēršanas un apkarošanas, terorisma apkarošanas un migrācijas jomā. Tas nodrošina, ka sievietes un meitenes konfliktu skartās un nestabilās situācijās var pilnībā piedalīties savas sabiedrības politiskajā, ekonomiskajā, drošības un sociālajā dzīvē. Tas ir ilgtspējīgas attīstības un miera priekšnoteikums.
24. Lai nodrošinātu dzimumu līdztiesību, ES ar ilgtermiņa attīstības sadarbības palīdzību veidos iesaisti ar sievietēm un meitenēm, kas atrodas ar konfliktiem saistītās situācijās, nodrošinās viņām pilnvērtīgas iespējas, aizsargās un atbalstīs viņas. Tā atzīst, ka dzimumu līdztiesība ir miera, drošības, cilvēktiesību un ilgtspējīgas attīstības neatņemama sastāvdaļa, arī ņemot vērā ilgtspējīgas attīstības mērķus. Tā nodrošinās, lai, veicot jebkuru darbību, pirmais solis balstītos uz dzimumaspekta analīzi un agrīnu iesaisti ar visiem dalībniekiem un labuma guvējiem un viņu iesaistīšanu.

²² Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei: Spēju veidošana drošības un attīstības atbalstam – palīdzība partneriem krīžu novēršanai un pārvaldībai, (JOIN (2015) 17 final), 28.4.2015.

²³ Ietverot: i) ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāns 2016.–2020. gadam (*GAP II*) (sk.1. zemspītras piezīmi); ii) Komisijas dienestu darba dokuments "Stratēģiskā iesaiste dzimumu līdztiesības jomā 2016.–2019. gadam" (SWD(2015) 278 final); iii) Globālā Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija (sk. 3. zemspītras piezīmi); iv) jaunais Eiropas Konsenss par attīstību (sk. 4. zemspītras piezīmi); v) Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei: Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā "Cilvēktiesību jautājumi joprojām ES uzmanības centrā" (JOIN (2015) 16 final), 2015. gada 28. aprīlis.

25. ES stratēģiskajā pieejā SMD ir norādītas darbības pamatjomās – novēršana, aizsardzība, palīdzība un atjaunošana, un tās ir sagrupētas divās vispārējās jomās – dzimumu līdztiesības vispārēja integrēšana un līdzdalība. Šīs darbības ir savstarpēji saistītas un pastiprinošas. Piemēram, pilnvērtīga un līdztiesīga sieviešu dalība lēmumu pieņemšanā palīdzēs pārtraukt vardarbību un diskrimināciju pret sievietēm un meitenēm un otrādi.
26. ES stratēģiskā pieeja SMD un tās īstenošana ir balstīta tiesībās. Tā aptver visas cilvēktiesības, vienlaikus papildus izmantojot uz vajadzībām balstītu pieeju humānajai palīdzībai.

Dzimumu līdztiesības vispārēja integrēšana

27. Kā par to panākta vienošanās Pekinas Rīcības platformā, dzimumperspektīvas vispārēja integrēšana ir svarīga stratēģija, ar kuru panākt sieviešu un vīriešu līdztiesību. Saskaņā ar ES visaptverošo politisko satvaru un galvenokārt Stratēģisko iesaisti dzimumu līdztiesības jomā 2016.–2019. gadam ²⁴ un ES Dzimumu līdztiesības rīcības plānu II dzimumaspekta analīze un dzimumperspektīva būtu sistemātiski jāintegrē visā ES darbībā, kuras mērķis ir novērst konfliktu un reaģēt uz apdraudējumu, ar ko civiliedzīvotāji saskaras pirms konflikta, tā laikā un pēc tā. Dzimumaspekta analīze ir pamats efektīvai konfliktu novēršanai, stabilizācijai, miera veidošanai, pēckonflikta atjaunošanai, pārvaldei un iestāžu veidošanai. Turklāt pastiprināta iestāšanās par dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm ES darbībās var uzlabot to lietderību un efektivitāti. Ja netiktu veikta dzimumaspekta analīze un integrēta dzimumperspektīva, tas negatīvi ietekmētu ES vadību dzimumu līdztiesības veicinātāja un dzinējspēka lomā.

²⁴ Komisijas dienestu darba dokuments: "Stratēģiskā iesaiste dzimumu līdztiesības jomā 2016.–2019. gadam" [SWD(2015) 278 final], 2015. gada 3. decembris.

Tādēļ ES

- nodrošinās, lai visas ES darbības, kurās ir iesaistītas trešās valstis, tiktu balstītas uz konfliktu un dzimumaspekta analīzi un lai tajās tiktu ņemtas vērā varas attiecības starp dažādām iedzīvotāju daļām, tostarp sievietēm un vīriešiem, gan formālās, gan neformālās sabiedrības struktūrās;
- integrēs dzimumperspektīvu visās ES darbībās, proti, ņems vērā visu vecumu un dažādu izcelsmju sieviešu, vīriešu, meiteņu un zēnu dažādās vajadzības, pieredzes un tiesības. Ar to nodrošinās, ka ES darbība nerada papildu kaitējumu nestabilās un konfliktu skartās situācijās;
- dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu, līdztekus dzimumu līdzsvaram, konkrētām darbībām un dialogam, popularizēs kā svarīgu stratēģiju dzimumu līdztiesības panākšanai. Tas tiks darīts, integrējot dzimumperspektīvu visos politikas satvaros, tostarp kopējā ārpolitikā un drošības politikā, attīstības, tirdzniecības, migrācijas tieslietu, izglītības, vardarbīga ekstrēmisma novēršanas un apkarošanas, terorisma apkarošanas, finanšu un humanitārajā politikā;
- atzīs un popularizēs to, ka dzimumu līdztiesības vispārēja integrēšana un SMD programmas īstenošana ir atzītas par oficiāliem vadības un pārvaldības pienākumiem ar skaidriem atskaites punktiem;
- aktīvi veicinās un atbalstīs to, ka tiek veidotas sieviešu un vīriešu prasmes un spējas saistībā ar dzimumaspekta analīzes veikšanu, un integrēs dzimumperspektīvu visos plānošanas, programmēšanas un izpildes ciklos;
- sistemātiski integrēs uz dzimumaspekta analīzi balstītu dzimumperspektīvu visās miera un drošības jomas sfērās un darbībās, tostarp visos politiskajos un diplomātiskajos dialogos, cilvēktiesību dialogos, visu saistīto politikas nostādņu noteikšanas un politikas veidošanas procesos, pētniecībā, analīzē un novērtēšanā, plānošanā un izpildē, kā arī novērošanas, izvērtēšanas un ziņošanas procesos;

- sistemātiski atspoguļos SMD perspektīvas ES integrētās pieejas ārējiem konfliktiem un krīzēm izstrādāšanā un īstenošanā; sistemātiski integrēs dzimumperspektīvu visos konfliktu novēršanas un miera uzturēšanas aspektos nolūkā nostiprināt apstākļiem piemērotas, iekļaujošas un līdzdalīgas pieejas konflikta analīzei, agrīnai brīdināšanai, mediācijai, preventīvai diplomātijai, krīzes pārvarēšanai, stabilizācijai un humanitārām intervencēm, miera atjaunošanai, miera veidošanai un attīstības sadarbībai, cilvēktiesību sekmēšanai un aizsargāšanai, kā arī izturētspējas stiprināšanai kopienas, valsts un sabiedrības līmenī. Tas pats būtu jāprasa no īstenošanas partneriem;
- sistemātiski integrēs dzimumperspektīvu ES darbībās, kuru mērķis ir atbalstīt trešo valstu aizsardzības un drošības sektora reformu, justīcijas sektora reformu, pārejas tiesiskuma iniciatīvas, pārvaldības reformu, demobilizāciju un reintegrāciju, stabilizāciju, valsts veidošanu, civilo aizsardzību, terorisma apkarošanu un tādas radikalizācijas novēršanu, kura noved pie vardarbīga ekstrēmisma un terorisma, atbruņošanas, ieroču neizplatīšanu un ieroču kontroli, ieroču nelegālas tirdzniecības novēršanu, migrāciju, bēgļu, iekšzemē pārvietotu personu un patvēruma meklētāju aizsardzību, cilvēku tirdzniecības novēršanu un humanitāro darbu, tostarp cilvēku drošības nostiprināšanu;
- sistemātiski integrēs dzimumperspektīvu tirdzniecībā konfliktu skartās teritorijās un ar tām un/vai teritorijās, kur notiek smagi cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumi. Tas jo īpaši attiecas uz tirdzniecību ar dabas resursiem, tostarp konfliktu izraķteniem;
- nodrošinās, ka, reaģējot uz nestabilām un konfliktu skartām situācijām un attīstības sadarbībā, un humānās palīdzības pasākumos, prioritāte tiek piešķirta un uzmanība pievērsta sieviešu un meiteņu īpašajām situācijām un konkrētajām prioritātēm, spējām, vajadzībām un viņu neaizsargātībai. Tas tiks darīts, piemēram, nodrošinot piekļuvi visaptverošai veselības informācijai un pakalpojumiem, tostarp seksuālās un reproduktīvās veselības aprūpes pakalpojumiem;

- sistemātiski integrēs dzimumperspektīvu kā pamatelementu kopējās drošības un aizsardzības politikas misiju un operāciju un humānās palīdzības pasākumu plānošanā un izpildē, tostarp arī (humanitārajā) civilmilitārajā koordinācijā;
- nodrošinās, ka visās kopējās drošības un aizsardzības politikas misijās un operācijās, kuras ir izvērstas nestabilās un konfliktu skartās situācijās un humanitārās ārkārtas situācijās, un civilās aizsardzības intervencēs ir iekļautas pietiekamas spējas un resursi dzimumperspektīvas integrēšanai, izmantojot pārskatatbildības procesus un iekļaujot pienācīgus resursus speciālajām zināšanām dzimumu jautājumos padomdevēju un kontaktpunktu formā. Turklāt nodrošinās, ka viss ES nosūtītais militārais un civilais personāls jau no ievada apmācībām ir pietiekami apmācīts dzimumu līdztiesības un SMD jautājumos, jo īpaši par to, kā savos pienākumos un uzdevumos iekļaut dzimumu perspektīvu;
- veicinās politikas veidotāju, praktiķu un akadēmiķu interaktīvu dialogu un savstarpēju mācīšanās procesu jautājumos par dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu;
- sistemātiski integrēs dzimumperspektīvu pētniecībā, kas notiek miera un drošības jomā. Tas ietvers pēc dzimuma sadalītu datu sistemātisku ievākšanu un analizēšanu;
- sistemātiski integrēs dzimumperspektīvu visās ES finansētās konfliktu novēršanas un miera veidošanas intervencēs, kā arī prasībās īstenošanas partneriem. Nodrošinās, lai visā projekta ciklā tiktu ņemtas vērā dažādas izcelsmes sieviešu un vīriešu, meiteņu un zēnu iespējami atšķirīgās situācijas, pieredze un vajadzības.

Līdzdalība

28. Dažādas izcelsmes (piemēram, ekonomiskā, sociālā, etniskā, reliģiskā, ģeogrāfiskā ziņā) sieviešu un meiteņu, vīriešu un zēnu pilnvērtīga un līdztiesīga dalība politikā, ekonomikā un sabiedrībā ir gan mērķis pats par sevi, gan priekšnoteikums mieram, drošībai un ilgtspējīgai attīstībai. Tādēļ dzimumu līdztiesība ir būtisks, nevis perifērs ES darbību mērķis.
29. Pievērsties sabiedrībām, ES darbībās būtu jāiesaista dažādas izcelsmes sievietes plašā politisku, ekonomisku, drošības un sociālo jautājumu lokā. Bieži no sievietēm sagaida, ka viņām būs tikai viens, kopīgs viedoklis, it kā viņas būtu homogēna grupa, nevis sagaida, ka viņas paudīs plašu pieredzes, specializāciju un viedokļu klāstu, kā to varētu sagaidīt no atšķirīgu cilvēku grupas ar dažādām interesēm, mērķiem, idejām, vērtībām, motivāciju un vajadzībām. Lai gan ar (dažām) sievietēm konsultējas, tomēr daudzas (joprojām) ir atstumtas no jebkāda pilnvērtīga un līdztiesīga lēmumu pieņemšanas procesa vietējā, valsts, reģionālā un starptautiskā līmenī. Atsevišķie gadījumi, kad sieviešu viedoklis tiek uzklausīts un ņemts vērā, pārāk bieži ir saistīti ar tā sauktajiem "sieviešu jautājumiem", bieži pievērsties sekām pēc seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības. Bieži vien tās arī ir bijušas tikai konkrētas elitāras sieviešu grupas no pilsētvides, kuras nav reprezentatīvas.
30. Dzimumu līdztiesība un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm, ko papildina ar izvērstāku sieviešu piedalīšanos ES konfliktu un krīžu novēršanas struktūrās un visās ES iestādēs, ir prioritāte. Būtu jāpievēršas dzimumu līdzsvaram ES iekšienē, līdztekus tam, ka tiek īstenoti konkrēti dzimumu līdztiesības pasākumi un integrēta dzimumperspektīva visās ES darbībās ārvalstīs un visā iesaistē ar pilsonisko sabiedrību, jo īpaši konfliktu un krīžu skartajās vietās.

Tādēļ ES

- atbalstīs sieviešu līderību un līdzdalību visos miera procesu posmos gan ar diplomātiju, gan finansiālu atbalstu. ES tieksies nodrošināt lielāku sieviešu dalību mediatoru, galveno sarunu vedēju un politisko pārstāvju lomā, tostarp arī savās struktūrās. Atzīstot, ka sieviešu miera centieni vietējā un valsts līmenī ir izšķiroši konfliktu risināšanai, miera veidošanai un pēckonflikta atjaunošanai, ES atbalstīs šīs iniciatīvas, tostarp vietējā līmenī;
- veicinās dzimumu līdztiesību un dažādību, pieņemot darbā, saglabājot, ieceļot amatā vairāk sieviešu un atbalstot viņu karjeras attīstību visos līmeņos. Ar to ir jātiecas panākt dzimumu līdzsvaru, tostarp augstākajā un lēmumu pieņemšanas līmenī, valsts, reģionālās un starptautiskās iestādēs, kuras darbojas miera un drošības jomā;
- veicinās pilnvērtīgu un līdztiesīgu sieviešu drošības (militārā/policijas) personāla dalību drošības/militārās operācijās, tostarp kopējās drošības un aizsardzības politikas misijās un operācijās, nepastiprinot dzimumu stereotipus par to, ko sagaida no sievietēm un vīriešiem;
- apzinās un likvidēs šķēršļus sieviešu un vīriešu līdztiesīgai dalībai ES delegācijās un kopējās drošības un aizsardzības politikas misijās un operācijās, piemēram, veicinot iespēju uz dienesta vietu ņemt līdzi ģimeni un attiecīgā gadījumā veicinot elastīgu darba laiku;
- veicinās un popularizēs pilnvērtīgu un līdztiesīgu dažādu izcelsmju sieviešu līdzdalību, izveidojot dalības mehānismus visos projekta un programmas ciklos. Šos mehānismus ņems vērā, izstrādājot, īstenojot, pārraugot un izvērtējot aizsardzības politiku un reakciju, kā arī ar konfliktiem saistītas attīstības sadarbības intervences;

- veicinās un atbalstīs sieviešu tiesības iesaistīties sabiedrības dzīvē un tiesības uz mierīgas pulcēšanās brīvību, vārda brīvību un bēdrosānās brīvību;
- sekmēs dalību, partnerību un tīklošanu ar pilsonisko sabiedrību, jo īpaši sieviešu organizācijām, tostarp vietējām organizācijām un kustībām, cilvēktiesību aizstāvjiem, miera aktivistiem, pirmiedzīvotājiem un ekonomikas aktoriem, izmantojot piemērotu konsultāciju mehānismus. To darīs, lai nodrošinātu viņu dalību un liktu lietā viņu zināšanas, spējas un salīdzinošās priekšrocības;
- pārraudzīs tendences samazināt pilsoniskās sabiedrības, tostarp sieviešu organizāciju, aktivistu un cilvēktiesību aizstāvju ²⁵, telpu un veiksmes priekšnosaukumus. Veiks pasākumus nolūkā viņus aizsargāt, nodrošinot, ka šajā procesā netiek nodarīts kaitējums, atzīstot, ka pret viņiem var tikt vērstas valsts vai sociālo aktoru iebaidīšana saistībā ar dzimumaspektu gan klātienē, gan sociālajos plašsaziņas līdzekļos. Veicinās to, lai visos ES stratēģiskās pieejas SMD īstenošanas aspektos iesaistītos jaunatnes, reliģiskie, tradicionālie un kultūras līderi, tostarp vīrieši un zēni;
- sekmēs iniciatīvas, ar kurām novērš strukturālos šķēršļus pilnvērtīgai un līdztiesīgai sieviešu līdzdalībai konfliktu novēršanā un risināšanā un pēckonflikta sabiedriskajā dzīvē. Ar šīm iniciatīvām būtu jāpievēršas vardarbības un iebiedēšanas (draudu) faktoriem, nepietiekamai un dzimumu ziņā neobjektīvai drošībai, tiesiskumam, tiesu iestāžu pieejamībai un sociālekonomiskiem faktoriem, tostarp nevienlīdzīgai ar dzimumu saistītai aprūpes lomu un pienākumu sadalei un tam, ka nav pieejama izglītība;
- veicināt dažādu izcelsmju sieviešu un vīriešu līdzsvarotu pārstāvību, tostarp augstākajā un lēmumu pieņemšanas līmenī, valsts diplomātiskajos dienestos, pārstāvības demokrātijas struktūrās, aizsardzības ministrijās, bruņotajos spēkos, tiesiskuma un citās drošības sektora iestādēs, kā arī ES iestādēs.

²⁵ Aizsardzības nodrošināšana – Eiropas Savienības pamatnostādnes par cilvēktiesību aizstāvjiem (dok. 16332/2/08).

Novēršana

31. Nevienlīdzība un atstumšana no piekļuves varai, iespējām, pakalpojumiem un drošībai rada auglīgu augsni tam, lai grupas, paužot savu aizvainojumu, ķertos pie vardarbības, jo īpaši apvidos ar vājām valsts spējām vai leģitimitāti vai cilvēktiesību pārkāpumu kontekstā. Dzimumu līdztiesības principa ievērošana agrīnajā brīdināšanā un konfliktu analīzē, kurā lielāka uzmanība tiek pievērsta ar dzimumaspektu saistītajiem vardarbības pamatcēloņiem, padara konfliktu novēršanu efektīvāku. Iekļaušana ir būtiska konfliktu novēršanai iestādēs un attīstības politikās un lai nodrošinātu cilvēku drošību un taisnīgumu. Preventīvajās darbībās būtu jāizmanto tiesībās (ietverot visas cilvēktiesības) balstītas, uz cilvēkiem vērstas un visu sabiedrību aptverošas pieejas, kurās ietilpst iedzīvotāju iesaiste.
32. Tā kā pilsoniskās telpas sarūkšana varētu nesamērīgi skart sievietes un meitenes, pret to ir jācīnās, lai novērstu sieviešu tiesību ierobežošanu.

33. Mediācijas centieni, kuros ir iesaistīti tikai bruņoti grupējumi un ar kuriem neveicina cilvēktiesību ievērošanu, var tikt uztverti kā vēstījums, ka vardarbība tiek atalgota. Līdztekus tam, ka tas citās sabiedrības daļās izraisa nosodījumu, tas varētu mudināt citus ķerties pie ieročiem, lai nodrošinātu savu vietu pie sarunu galda. Pilsoniskās sabiedrības aktoriem var būt būtiska loma tajā, lai palielinātu miera procesa legimitāti, un viņi var būt svarīgi sabiedrotie. Sievietes vadošās pozīcijās un sieviešu grupas bieži ir efektīvas miera atjaunošanā kopienu līmenī, un tādēļ viņas būtu cieši jāpiesaista augsta līmeņa mediācijas procesam. Turklāt sieviešu iespēja ieņemt vadošu pozīciju pilsoniskajā sabiedrībā var būt problemātiska. Tādēļ ES būtu jāatbalsta iekļaujošas pilsoniskās sabiedrības pilnvērtīga līdzdalība un sieviešu piesaistīšana miera procesiem.
34. Klimata pārmaiņas, bioloģiskās daudzveidības zudums, augsnes degradācija, pārtuksnešošana un sausums ir konflikta dzinūši, kas var jo īpaši skart sievietes, jo viņas pārāk bieži ir nesamērīgi neaizsargātas pret klimata pārmaiņu ietekmi. Sievietes kā galvenās ikdienišķās iztikas sagādātājas un kā lauksaimnieces un izglītotājas var izmantot savu balsi un ietekmi, lai paātrinātu noturīgus pārveidojošus risinājumus ilgtspējīgas attīstības vajadzībām un veidot līdztiesīgas politikas un resursu piešķiršanu. Pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm kā ekonomikas izaugsmes dzinēj spēkam stiprina sabiedrības noturību.

Tādēļ ES

- sistemātiski un ilgtermiņā nestabilitātes, konflikta, palīdzības un atjaunošanas posmos veicinās dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm. Turklāt visā SMD programmas īstenošanas gaitā ES turpinās galveno uzmanību pievērst ar dzimumaspektu saistītajiem pamatcēloņiem un paralēli reaģēšanai turpinās pievērsties arī novēršanai;
- atbalstīs centienus, ar kuriem pievēršas vardarbības pamatcēloņiem, piemēram, atstumšanai, diskriminācijai, strukturālajai nevienlīdzībai un seksuālai un ar dzimumu saistītai vardarbībai, tostarp vardarbībai pret sievietēm un meitenēm;
- atbalstīs iekļaujošas pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas kopienu, valsts, reģionālā un pasaules līmenī ar mērķi izveidot noturīgu mieru un mazināt uz dzimumu balstītu nevienlīdzību. Tāpat atbalstīs iniciatīvas, kuru mērķis ir apstrīdēt un pārveidot sabiedrībā izplatītās dzimumu normas un stereotipus;

- nodrošinās, ka dzimumaspekta analīze tiek sistemātiski integrēta ES konfliktu agrīnās brīdināšanas sistēmā un citās pašreizējās un nākotnē gaidāmajās agrīnās brīdināšanas un konfliktu analīzes koncepcijās un pieejās tām un saistītajos rādītājos;
- atbalstīs un veicinās tādas seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības un seksuālas izmantošanas un vardarbības novēršanu, kura varētu notikt krīzes kontekstā vai varētu izrietēt no drošības, militārām, attīstības vai humanitārajām operācijām vai notikt to ietvaros, un atbalstīs un veicinās tādu reakciju, kuras centrā ir cietušie. Atbalstīs un veicinās risku mazināšanu šajā jomā;
- nodrošinās, ka pastāv iekļaujoši mehānismi, ar kuriem var panākt lielāku saskaņotību, efektivitāti un sinerģiju: i) starp dažādām ieinteresētajām personām, tostarp valstīm, starptautiskām un reģionālām organizācijām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām; un ii) dažādiem rīkiem un instrumentiem, kurus izmanto novēršanā, jo īpaši diplomātiju, tostarp divpusēju un daudzpusēju mediāciju, agrīnu brīdināšanu, miera veidošanu, pēckonflikta atjaunošanu, drošību un attīstību;
- atbalstīs vietējā mērogā un atbildībā uzsāktas preventīvas darbības, kurās ievēro dzimumu līdztiesības principu un kuras veic vietējie vai valsts mēroga aktori. Veicinās iekļaujošus un pārredzamus procesus;
- Nodrošinās iespēju kopienām būt noturīgām pret vardarbīgiem konfliktiem. Pilnvērtīga un līdztiesīga sieviešu līdzdalība ir izšķiroši svarīga gan efektīvām novēršanas politikām un to īstenošanai, gan miera uzturēšanai visos līmeņos. Pārredzamība un piekļuve informācijai būtu jānodrošina, cik vien iespējams, plašā mērā;
- veicinās dzimumaspekta analīzi un sistemātisku dzimumperspektīvas integrēšanu visās mediācijas un konfliktu novēršanas darbībās.

Aizsardzība

35. Dažādu izcelsmju sieviešu, vīriešu, meiteņu un zēnu pieredzes un darbības bruņota konflikta, novēršanas, aizsargāšanas, miera uzturēšanas, miera veidošanas un rekonstrukcijas kontekstā reizēm ir līdzīgas, bet reizēm ir atšķirīgas. Tas ir jāanalizē, jāizvērtē un tam ir jāpievēršas, lai nodrošinātu piemērotu un pietiekamu ES aktoru reakciju. Cilvēku tirdzniecība apdraud visus – sievietes, vīriešus, meitenes un zēnus. Lai gan sievietēm un meitenēm ir lielāks risks saskarties ar seksuālu vardarbību, kļūt par kaujinieku mājas un seksa verdzenēm un tikt piespiestām stāties laulībā, arī vīrieši un zēni var ciest no šādas vardarbības. Turklāt vīrieši un zēni var saskarties arī ar piespiedu rekrutēšanas un apzinātas nogalināšanas risku.
36. Sievietes nav tikai tās, kas cieš no kara un vardarbības. Viņām var būt arī tādas dažādas lomas kā kaujinieces, miera veidotājas, politiķes, ekonomikas dalībnieces un aktīvistes. Sieviešu un vīriešu vienāda līdzdalība ir gan būtiski svarīgs mērķis, gan līdzeklis, kā novērst un atrisināt konfliktus un veicināt iekļaujoša un ilgtspējīga miera kultūru. Sievietes, vīrieši, meitenes un zēni bieži – un reizēm masveidā – ir kļuvuši par seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības mērķiem, un viņi ir tikuši izmantoti politiskām, ekonomiskām un militārām vajadzībām. Vardarbība pret sievietēm un meitenēm konfliktu laikā un pēc konfliktiem izvēršas un pasliktinās dažādos veidos, palielinot iespēju, ka sievietes un meitenes saskarsies ar fizisku, psiholoģisku, seksuālu un strukturālu vardarbību savās mājās un publiskajā sfērā. Neraugoties uz aizliegumiem starptautiskajās humanitārajās tiesībās, cilvēktiesībās un krimināltiesībās, seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības noziegumi, kas veikti starpvalstu konfliktu un valsts iekšienē notiekošu konfliktu kontekstā, joprojām vairumā gadījumu netiek pārbaudīti, un ir jānovērš nesodāmība par šiem noziegumiem.

37. Lai gan arī vīrieši un zēni var ciest no seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības, tā nesamērīgi skar visu vecumu sievietes visos miera un konflikta cikla posmos (lai gan to bieži vien saasina vardarbīgs konflikts). Vardarbība apdraud sievietes gan publiskajā, gan privātajā sfērā. Pilsoniskās telpas sarūkšana un jo īpaši vispārēja sieviešu balsu apklusināšana un to sieviešu un vīriešu balsu apklusināšana, kuri neatbilst sabiedrības normām, var būt seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības rādītājs. Naida runa, draudi, neslavas celšanas kampaņas, represijas un vardarbība pret cilvēktiesību aizstāvjiem var izpausties dažādos veidos saistībā ar dzimumu, seksuālo orientāciju, sociālekonomisko statusu, izglītību, vecumu, etnisko piederību, sociālo klasi, reliģiju vai ticību cita starpā.
38. Interneta pieejamība, straujā komunikāciju tehnoloģiju izplatība un plašā sociālo plašsaziņas līdzekļu izplatība sniedz sievietēm jaunas iespējas panākt, ka viņu viedoklis tiek sadzirdēts, un pievērst uzmanību vairākiem jautājumiem. Tomēr, lai gan tehnoloģijas var savienot un sniegt iespējas, tās var arī nostiprināt un normalizēt dzimumu lomas un kultūru paražas un radīt jaunus ceļus vardarbībai un ļaunprātīgai izmantošanai. Tiešsaistes pasaule ir nevis vienkārši bezsaistes pasaules spoguļattēls, bet gan "spoguļu zāle", kura atspoguļo un pastiprina pozitīvo un negatīvo. Sievietēm un meitenēm šis spoguļattēls bieži rāda sieviešu nīšanas, marginalizācijas un vardarbības kultūru.

Tādēļ ES

- turpinās veicināt to starptautisko tiesību pilnīgu ievērošanu, kuras attiecas uz sieviešu un meiteņu, jo īpaši kā civiliedzīvotāju, tiesībām un aizsardzību konfliktos;
- turpinās īstenot i) "ES pamatnostādnes par vardarbību pret sievietēm un meitenēm un viņu visāda veida diskriminācijas apkarošanu"; ii) "ES pamatnostādnes starptautisko humanitāro tiesību ievērošanas veicināšanai" ²⁶; iii) "Aizsardzības nodrošināšana – Eiropas Savienības pamatnostādnes par cilvēktiesību aizstāvjiem" ²⁷; un iv) "ES cilvēktiesību pamatnostādnes par vārda brīvību tiešsaistē un bezsaistē" ²⁸;
- veicinās sistēmisku pieeju seksuālas izmantošanas un vardarbības ²⁹ un seksuālas uzmākšanās ³⁰ novēršanai un ziņošanai un sodīšanai par to;
- veicinās sieviešu, meiteņu, vīriešu un zēnu fiziskās un garīgās veselības un cieņas aizsardzību, jo īpaši nestabilās un konfliktu skartās situācijās, ārkārtas humanitārās situācijās un pēckonflikta situācijās, tostarp, ieviešot mehānismus, ar ko īsteno un pārrauga aizsardzības apņemšanās;
- pieņems, īsteno un veicinās iekšējo un ārējo nulles tolerances politiku attiecībā uz diskrimināciju, seksuālu izmantošanu un vardarbību, cilvēku tirdzniecību, seksuālu uzbrukumu un uzmākšanos. Nodrošinās, ka saistīto politiku pieņemšana tiek uzskatīta par oficiālu vadības pienākumu ³¹;

²⁶ ES pamatnostādnes par starptautisko humanitāro tiesību (SHT) ievērošanas veicināšanu – tehnisks precizējums (dok. 16841/09).

²⁷ Aizsardzības nodrošināšana – Eiropas Savienības pamatnostādnes par cilvēktiesību aizstāvjiem (dok. 16332/2/08).

²⁸ ES cilvēktiesību pamatnostādnes par vārda brīvību tiešsaistē un bezsaistē (dok. 9647/14).

²⁹ Saskaņā ar ANO standartiem (ST/SGB/2003/13) seksuāla izmantošana ir jebkāda neaizsargātības, varas pozīcijas vai uzticēšanās faktiskā izmantošana vai izmantošanas mēģinājums seksuālā nolūkā, tostarp (bet ne tikai) finansiāla, sociāla vai politiska labuma gūšana no cita cilvēka seksuālas izmantošanas; savukārt seksuāla vardarbība ir faktiskā seksuāla rakstura darbība vai tās mēģinājums, izmantojot spēku vai citus nevienlīdzīgus vai piespiedu apstākļus.

³⁰ Eiropas Komisijas politika attiecībā uz personas cieņas aizsardzību un psiholoģiskas aizskaršanas un seksuālas uzmākšanās novēršanu C(2006) 1624/3, to piemēro arī attiecībā uz EĀDD.

³¹ ST 6877/2018 INIT, Atjaunināti vispārējie uzvedības standarti KDAP misijām un operācijām.

- atbalstīs sievietes, vīriešus, meitenes un zēnus, kuri cieš no seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības, un viņu ģimenes ar nolūku nodrošināt piekļuvi tiesu iestādēm un pienācīgiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, tostarp veselības aprūpes informācijai un pakalpojumiem un psihosociālam atbalstam, lai novērstu šo cilvēku (atkārtotu) stigmatizāciju un viktimizāciju un veicinātu viņu drošību un reintegrāciju;
- veicinās centienus, kuru mērķis ir izbeigt nesodāmību par seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības, tostarp ar konfliktiem saistītas seksuālas vardarbības, noziegumiem. Tie ietver (bet neaprobežojas ar) atbalstu dzimumu specifikai pielāgotiem pārejas tiesiskuma procesiem un tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sistēmu praktiķu spēju veidošanu, lai viņi prastu izskatīt lietas dzimumu specifikai pielāgotā veidā, kā tas ir izklāstīts ES pārejas tiesiskuma satvarā ³²;
- īstenos "Neoficiālo dokumentu par seksuālas vardarbības novēršanu konflikta situācijās – ES līmeņa praktiskas rīcības ceļvedi" ³³;
- pievērsīs īpašu uzmanību šādu personu cilvēktiesībām – bērnu, jauniešu un vecāka gada gājuma cilvēku, nabadzībā dzīvojošu cilvēku, cilvēku ar redzamu un neredzamu invaliditāti, minoritātēm piederīgu cilvēku un pirmiedzīvotāju, bēgļu, iekšzemē pārvietotu personu un patvēruma meklētāju neaizsargātās situācijās/kontekstos;

³² Eiropas Komisija. Kopīgs dienestu darba dokuments: ES politikas satvars par atbalstu pārejas tiesiskumam (SWD(2015) 158 final), 29.7.2015.

³³ "Neoficiāls dokuments par seksuālas vardarbības novēršanu konflikta situācijās – ES līmeņa praktiskas rīcības ceļvedis" (MD 155/14), 25.11.2014.

- īstenos uz preventīviem pasākumiem balstītu nulles tolerances politiku attiecībā uz visu veidu seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību, ko veikuši ES darbinieki vai darbinieki, kas ir nosūtīti kopējās drošības un aizsardzības misijās un operācijās, kā arī komandieri/vadītāji, līgumslēdzēji un partneri. Nosūtot darbiniekus, tostarp kopējās drošības un aizsardzības politikas misijās/operācijās un humanitārās intervencēs, ES nodrošinās, ka šajā sakarā tiek sniegtas skaidras norādes un ka pastāv atbilstīgas struktūras šīs politikas īstenošanai, tostarp noturīgs ziņošanas mehānisms, sūdzību iesniegšanas mehānisms cietušajiem un pārskatatbildība un sankcijas vardarbības veicējiem;
- nodrošinās, lai izvarošanas rezultātā dzimuši bērni varētu pretendēt uz pilsonību un atbalstu. Apkaros stigmatizāciju, kas saistīta ar šāda veida seksuālo vardarbību un ar ko saskaras izvarotās sievietes un viņu bērni vēl ilgi pēc nozieguma notikšanas. Turpinās atbalstīt vecākus, kuri audzina šos bērnus;
- īstenos uzlabotus sieviešu un meiteņu aizsardzības pasākumus gadījumiem, kad analīze un izvērtējums parāda to vajadzību, piemēram, saistībā ar politiskajiem kandidātiem, cilvēktiesību aizstāvjiem un pilsoniskās sabiedrības organizāciju aktīvistiem;

- pievērsīsies ar konfliktiem saistītai seksuālai vardarbībai kā daļai no ar dzimumu saistītas vardarbības cikla daļai, kura ir savstarpēji saistīta ar nepārtrauktu nevienlīdzību un vispārējiem uzbrukumiem dzimumu līdztiesībai un sieviešu cilvēktiesībām, tostarp (bet ne tikai) digitālai un kibervardarbībai;
- popularizēs humanitāros standartus un pamatnostādnes attiecībā uz dzimumu vardarbību un ar dzimumu saistītu vardarbību, tostarp, piemēram, Starpaģentūru pastāvīgā komitejas (*IASAC*) pamatnostādnes ar dzimumu saistītas vardarbības jomā ³⁴ un *IASAC* dzimumu rokasgrāmatu ³⁵, kā arī darbu, ko veic ar iniciatīvu "Aicinājums rīkoties, lai ārkārtas situācijās aizsargātu pret vardarbību, kas saistīta ar dzimumu" ³⁶;
- veicinās to, ka tiek īstenots Ieroču tirdzniecības līgums, īpašu uzmanību pievēršot 7. panta 4. punktam ³⁷, ar ko valstīm izvirza prasību ņemt vērā risku, ka ieroči vai citi priekšmeti var tikt izmantoti, lai veiktu vai veicinātu smagu ar dzimumu saistītu vardarbību.

³⁴ *IASAC* – Starpaģentūru pastāvīgā komiteja: Pamatnostādnes par integrētiem ar dzimumu saistītas vardarbības novēršanas pasākumiem humānās palīdzības darbībā. 2015. (https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf).

³⁵ *IASAC* – Starpaģentūru pastāvīgā komiteja: Dzimumu rokasgrāmata humānās palīdzības darbībā. 2017. https://ec.europa.eu/jrc/communities/sites/jrccties/files/2018-iasc_gender_handbook_for_humanitarian_action_eng_0.pdf

³⁶ "Aicinājums rīkoties, lai ārkārtas situācijās aizsargātu pret vardarbību, kas saistīta ar dzimumu" ir iniciatīva ar daudzām ieinteresētajām personām, kuras mērķis ir fundamentāli pārveidot to, kā ārkārtas humanitārās situācijās reaģē uz ar dzimumu saistītu vardarbību. ES (ar Komisijas Eiropas Civilās aizsardzības un humānās palīdzības operāciju ģenerāldirektorāta (ĢD *ECHO*) starpniecību) ir aktīva minētās iniciatīvas dalībiece kopš iniciatīvas izveides 2013. gadā. ES arī uzņemas atbildību šajā iniciatīvā ieņem vadošo lomu pasaules mērogā 2017.–2018. gadā.

³⁷ "Eksportējošā Līgumslēdzēja puse novērtējuma veikšanā ņem vērā 2. panta 1. punktā noteikto parasto ieroču un 3. un 4. pantā noteikto vienību risku tikt izmantotām, lai veiktu vai veicinātu smagu ar dzimumu saistītu vardarbību vai smagu vardarbību pret sievietēm un bērniem."

Palīdzība un atjaunošana

39. SMD programmas palīdzības un atjaunošanas pīlārs ir vērsts uz to, lai nodrošinātu, ka palīdzība, atjaunošana un rekonstrukcija notiek iekļaujoši, un ņem vērā sieviešu un meiteņu īpašās vajadzības. Īpaša uzmanība tiek pievērsta visneaizsargātākajām grupām, kuras piedalās tādos ar miera veidošanu saistītos procesos kā repatriācija, pārmitināšana, rehabilitācija, reintegrācija un pēckonflikta atjaunošana. Tajās ietilpst pārvietotas sievietes un meitenes, ar dzimumu saistītas vardarbības upuri, gados vecāki cilvēki, cilvēki ar invaliditāti, minoritātes un pirmiedzīvotāji.
40. Ar palīdzības un atjaunošanas pīlāru arī tiek aicināts ieguldīt lielākus centienus, lai atbalstītu sieviešu aktīvu dalību un darbības palīdzības un atjaunošanas centienos, tostarp, nodrošinot sievietēm līdzvērtīgu piekļuvi iztikas iespējām un tiesu iestādēm. Sievietes un sieviešu organizācijas, kas sniedz humāno palīdzību, bieži vien ir pirmās palīdzības sniedzējas krīzes situācijās. Tomēr sieviešu līderība un prioritātes bieži tiek izslēgtas no lēmumu pieņemšanas, izstrādes, plānošanas un budžetiem saistībā ar humāno palīdzību un attīstību.
41. Palīdzība, atjaunošana un rekonstrukcija var sniegt unikālu iespēju pārveidot diskriminējošas sabiedrības struktūras un veicināt sieviešu cilvēktiesības, dalību un pilnvērtīgu iesaisti.

Tādēļ ES

- veicinās sieviešu dalību un līderību humanitārās rīcības un attīstības programmās gan formālās, gan neformālās lēmumu pieņemšanas un prioritāšu noteikšanas vietās;
- veicinās iniciatīvas, kuras stiprina saiknes starp SMD, palīdzības, rehabilitācijas, pārmitināšanas, atjaunošanas un ilgtspējīgas attīstības politikām, tostarp atbalstīts dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu humānajā un attīstības palīdzībā. Tas ietver sieviešu un meiteņu līdztiesīgu un drošu piekļuvi attīstības palīdzībai un visaptverošu seksuālās un reproduktīvā veselības informāciju un veselības aprūpes pakalpojumus;

- nodrošinās, ka katrai personai, kas ir cietusi no seksuālas vai ar dzimumu saistītas vardarbības, ir tiesības uz visaptverošu veselības aprūpes informāciju un pakalpojumiem, tiesiskumu un kompensācijām un piekļuvi visam minētajam. Nodrošinās, lai cietušie atkārtoti neciestu, netiktu noraidīti vai izstumti;
- nodrošinās, ka visas organizācijas, kas saņem ES finansējumu un atbalstu, ievēro ES dzimumu līdztiesības politiku, tostarp tiesībās balstītu pieeju un minimālos standartus un pamatnostādnes ar dzimumu saistītas vardarbības jomā;
- atbalstīs psihosociālas iniciatīvas visiem vardarbīgos konfliktos cietušajiem neatkarīgi no viņu lomas: sievietēm, meitenēm, vīriešiem, zēniem un gados vecākiem cilvēkiem;
- atbalstīs palīdzību konfliktu, arī ES iekšienē, skartām sievietēm un meitenēm un viņu atlabšanu un rehabilitāciju. Tas nozīmē nodrošināt to, ka patvēruma tiesību aktos, politikā un procedūrās tiek ievērots un garantēts, ka tiesvedības laikā visas sievietes, meitenes un visi ar dzimumu saistītas vardarbības upuri bauda vienādas tiesības un standartus;
- turpinās veicināt tiesu iestāžu sistēmas trešās valstīs, kur ES veic atbalsta darbības, saskaņā ar paraugstandartiem. Mērķis ir stiprināt valstu kriminālo jurisdikciju atbilstīgi principam par papildināmības nodrošināšanu ar Starptautisko Krimināltiesu, piemēram, dzimumu specifikai pielāgotus pārejas tiesiskuma mehānismus un procesus;
- ar pienācīgiem resursiem nodrošinās, ka sievietes ir humānās palīdzības pasākumu, palīdzības un atjaunošanas darba un attīstības palīdzības un plānošanas pašā centrā. Viņas ir jāiekļauj palīdzības, atjaunošanas un rekonstrukcijas darbību izstrādē, plānošanā un īstenošanā, un katras ārkārtas situācijas sākumā ar viņām ir jākonsultējas par vajadzībām;

- nodrošinās, ka attīstības un īstenošanas pamatā ir uz vietas gūtā pieredze būtisku pārmaiņu veicināšanā un panākumi, kas gūti palīdzības un atjaunošanas posmā. Nodrošinās, ka iekļaujoša pilsoniskā sabiedrība un sieviešu apvienības pilnvērtīgi un līdztiesīgi piedalās visos cikla posmos, tostarp līdzekļu devēju konferencēs ³⁸, jo tas palīdz veidot partnerības;
- nodrošinās, ka gatavība krīzēm un pēckatastrofas un pēckonflikta atjaunošanas plānošana un rīcība, tostarp valdības amatpersonu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju apmācība, ir balstīta uz dzimumiekļaujošu līdzdalības pieeju, pienācīgi ņemot vērā risku novērtējuma ietekmi pa dzimumiem (dzimumu riska indeksu ³⁹).

Sieviešu un vīriešu līdztiesības normatīvais regulējums

42. Sieviešu un vīriešu līdztiesība ir pamata cilvēktiesības, ES kopīga vērtība, kas nostiprināta ES politikas satvaros, un nepieciešams nosacījums, lai sasniegtu mērķus, kas saistīti ar nabadzības izskaušanu, izaugsmes, nodarbinātības un sociālās kohēzijas palielināšanu un miera un drošības veicināšanu. Tā ir arī ietverta starptautiskos pienākumos un saistībās, piemēram, Konvencijā par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu, Pekinas Rīcības platformā, Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam un Eiropas Konsensā par attīstību. ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas mērķi veido principus, kuri virza darbu šajā jomā.

³⁸ Atjaunošanas posmā ir iespēja veicināt lielāku dzimumu līdztiesību, izmantojot uz tiesībām balstītu pieeju, piemēram, attiecībā uz ekonomisko attīstību un piekļuvi zemei un dabas resursiem.

³⁹ Ārpolitikas instrumentu dienests – Stabilitātes un miera veicināšanas instruments. Rokasgrāmata par rādītājiem Stabilitātes un miera veicināšanas instrumentam (*IcSP*), https://ec.europa.eu/fpi/key-documents_en.

Tādēļ ES

- turpinās pārraudzīt Pekinas Rīcības platformas pēcpasākumus, īpaši kritisko jomu – sievietes un bruņoti konflikti;
- turpinās veicināt to, lai tiktu ratificēti un īstenoti galvenie ANO cilvēktiesību instrumenti un to fakultatīvie protokoli, īpaši Konvencija par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu (*CEDAW*) un tās fakultatīvais protokols, un stiprināt saikni starp *CEDAW* un SMD programmu, izmantojot vispārīgos ieteikumus Nr. 30 un 35;
- turpinās nelokāmi atbalstīt Starptautisko Krimināltiesu (SKT), īpaši sakarā ar seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību konflikta apstākļos, lai veicinātu atbildības uzņemšanos un apkarotu nesodāmību. SKT ir pasaulē pirmā un vienīgā pastāvīgā starptautiskā krimināltiesā vissmagāko noziegumu izmeklēšanai un kriminālvajāšanai;
- turpinās atbalstīt darbu, ko veic Starptautiskais Kara noziegumu tribunālu atlikušās jurisdikcijas mehānisms un citi starptautiski tribunāli;
- turpinās īstenot politiku, kas izklāstīta Eiropas Savienības pamatnostādnēs par starptautisko humanitāro tiesību ievērošanas veicināšanu, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai tiktu ievērots izvarošanas un citu seksuālas vardarbības veidu aizliegums;
- turpinās īstenot programmu jaunatnes, miera un drošības jomā, kā izklāstīts ANO DPR 2250 un 2419. Šis darbs ietver vēršanos pret (noturīgu) nevienlīdzību, kas īpaši pakļauj riskam jaunas sievietes un vīriešus, un īpašas uzmanības pievēršanu tam, lai palielinātu jaunu sieviešu iekļaujošu pārstāvību konfliktu novēršanā un risināšanā.

Stiprināt atbildību vietējā, valsts un reģionālā līmenī

43. Iekļaujošā miera procesā ir drīzāk iespējams identificēt un risināt konflikta pamatcēloņus un nodrošināt, ka tiek apmierinātas skarto iedzīvotāju grupu vajadzības. Tāpēc ir tik svarīgi stiprināt atbildību vietējā, valsts un reģionālā līmenī, reizē arī nodrošinot apspriešanos un sadarbību ar vietējām ieinteresētajām personām, tostarp pilsonisko sabiedrību. Iekļautība arī palielina miera līguma un tā īstenošanas leģitimitāti un vietējo līdzatbildību par to. Turklāt tā samazina iespēju, ka atstumtie aktori kaitēs procesam. Iekļaujošs process nenozīmē, ka visas ieinteresētās personas tieši piedalās oficiālajās sarunās, bet tas var veicināt konflikta pušu un citu ieinteresēto personu mijiedarbību un radīt mehānismus, kuri nodrošina, ka procesā tiek iekļauti visi redzējumi. Var būt vajadzīgi speciāli mehānismi, ar ko nodrošināt, lai miera veidotājas sievietes un sieviešu organizācijas tiktu jēgpilni iekļautas procesā.

Tādēļ ES

- atbalstīs spēju veidošanu un informācijas apmaiņu starp partneriem un trešām valstīm, tostarp dzimumu jautājumiem veltītajiem valstu mehānismiem un iestādēm;
- apspriedīsies ar sieviešu organizācijām, miera veidotājām sievietēm un cilvēktiesību aizstāvēm un atbalstīs to, ka viņas tiek iekļautas oficiālos un neoficiālos miera procesos un attiecīgā gadījumā tos vada;
- nodrošinās, ka ES iesaistās pilnvērtīgās un līdztiesīgās attiecībās ar iekļaujošām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, proti, ar tādām, kurās sievietes uzņemas vadošu lomu un dod ieguldījumu stratēģijā un kurās tiek uzklausi un ir pārstāvēti dažādi sieviešu viedokļi par dažādiem sabiedrībai aktuāliem jautājumiem;
- nodrošinās atbalstu starptautiskām un reģionālām nevalstiskām organizācijām, kuras veicina atbildību vietējā līmenī un iekļautību un dod ieguldījumu valsts spēju veidošanā.

Stiprināt sadarbību un dialogu ar citiem aktoriem

44. Lai efektīvi īstenotu SMD programmu un nepieļautu centienu dublēšanos un sacenšanos par resursiem, ļoti svarīga ir sadarbība ar starptautiskiem aktoriem. Sadarbība ir vajadzīga arī tāpēc, lai dalītos analīzes rezultātos, gūtajās atziņās un resursos, kā arī lai nodrošinātu saskaņotību programmu rezultātos un politikas attīstībā globālā, reģionālā un valstu līmenī. Ir svarīgi risināt dialogu starp dažādiem aktoriem visos līmeņos (vietējā, valsts, reģionālā un starptautiskā), kā arī starp šiem līmeņiem un ietvert pilsonisko sabiedrību. Ir svarīgi arī, lai starptautiskās organizācijas nekonkurētu ar vietējām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, ja šīs pilsoniskās sabiedrības organizācijas var dot līdzīgu ieguldījumu politikā vai programmās (piemēram, pētījumu sagatavošanā).

Tādēļ ES

- veicinās iekļaujošas partnerības un labāku pieredzes, secinājumu un paraugprakses apmaiņu starp visām ieinteresētajām personām visos SMD programmas īstenošanas aspektos. Tas ietvers kopīgu interešu apzināšanu, īpaši ņemot vērā radušos izaicinājumus un iespējas;
- turpinās strādāt kopā ar attiecīgām starptautiskām un reģionālām organizācijām, īpaši ar ANO, bet arī ar citām – tādām kā Ziemeļatlantijas līguma organizācija (NATO), Eiropas Drošības un sadarbības organizācija (EDSO), Dienvidaustrumāzijas valstu asociācija (ASEAN), Amerikas valstu organizācija (OAS), G20, G7, Āfrikas Savienība (ĀS), Starptautiskā Sarkanā Krusta komiteja un Savienība Vidusjūrai. ES arī turpinās strādāt kopā ar citām reģionālām organizācijām, kuras vēlas veicināt dzimumu līdztiesību, mieru un drošību, izmantojot arī esošas iniciatīvas un pieredzi, lai panāktu sinerģijas situācijās, kur ES un ANO vai citām starptautiskām organizācijām ir nozīmīga loma;

- veicinās un atbalstīs iniciatīvu par valstu SMD kontaktpunktiem, kas kalpos par starpreģionālu forumu un nodrošinās iespēju pieredzes un paraugprakses apmaiņai, lai palīdzētu īstenot Drošības padomes rezolūcijas par SMD un uzlabot finansējuma un palīdzības programmu koordināciju;
- veicinās un atbalstīs iniciatīvu reģionālā līmenī paātrināt ANO DP Rezolūcijas 1325 (RAR1325) īstenošanu, kuras mērķis galvenokārt ir tehniska līmeņa kontakti starp padomdevējiem dzimumu jautājumos un citiem praktiķiem daudzpusējās un reģionālās organizācijās. Mērķis ir izveidot forumu, kas uzlabos SMD programmas īstenošanu, un veicināt sinerģijas starp dalībniekiem no ES, ANO, NATO, ĀS un EDSO;
- veicinās un stimulēs iekļaujošu praksi, kuras mērķis ir uzlabot saskaņotību, koordināciju un efektivitāti;
- veicinās dialogu starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām un ES, kuru koordinē EĀDD, bet trešās valstīs – ES delegācijas.

Atbalsta pasākumi

Politiskais atbalsts SMD programmas efektīvai īstenošanai

45. Lai efektīvi īstenotu SMD programmu, ir vajadzīga visaptveroša pieeja. Ir ārkārtīgi būtiski, lai atstumjošas un izolējošas pieejas tiktu pārveidotas par iekļaujošiem un visaptverošiem iesaistes un darba paņēmieniem. Tas joprojām netiek īsti izprasts un dažkārt netiek līdz galam pieņemts. Tāpēc SMD programmas īstenošana ir jāatbalsta ar visspēcīgāko politisko vadību un apņemību.

Tādēļ ES

- veicinās SMD programmas īstenošanu visos kontekstos, tostarp daudzpusējos forumos un divpusējās iesaistē, izmantojot politiskus un cilvēktiesību dialogus, partnerības, deklarācijas, daudzpusējus sakarus un kopīgus paziņojumus ar partnervalstīm;
- nodrošinās, ka Eiropas Savienībā SMD programma tiek pastāvīgi efektīvi īstenota, īstenojot un pārraugot ES stratēģisko pieeju sievietēm, mieram un drošībai, stratēģisko iesaisti dzimumu līdztiesības jautājumos un ES Dzimumu līdztiesības rīcības plānu II;
- veicinās un atbalstīs SMD programmas īstenošanu, izmantojot pilnvarojumu, kas piešķirts EĀDD galvenajam padomdevējam dzimumu jautājumos un ANO Drošības padomes Rezolūcijas 1325 jautājumos;
- kopējā ārpolitikā un drošības politikā iekļaus saskaņotu pieeju dzimumu jautājumiem un sievietēm, mieram un drošībai, un veicinās to;
- veicinās izpratni un radošu domāšanu par SMD programmu, tostarp plašākā publiskā sfērā;
- nodrošinās, lai SMD programma būtu viens no svarīgākajiem jautājumiem politiskā un diplomātiskā iesaistē sakarā ar jauniem izaicinājumiem un krīzes, nestabilitātes, konflikta un pēckonflikta situācijām, paturot prātā preventīvas diplomātijas prioritāti visās minētajās situācijās;
- sieviešu, miera un drošības jautājumu īstenošanā veicinās labāku un iekļaujošāku sadarbību ar visām ieinteresētajām personām, tostarp valstu valdībām, likumdevējiem, valstu cilvēktiesību iestādēm, dzimumu līdztiesības struktūrām, pašvaldībām, pilsoniskās sabiedrības aktoriem, nevalstiskiem aktoriem, privāto sektoru, attīstības jomas aktoriem, humānās palīdzības aktoriem un starptautiskām un reģionālām organizācijām;

- veicinās to, lai mediācijas atbalstā, kurā tiek ievēroti dzimumu līdztiesības principi, tiktu piemēroti starptautiski standarti. Arī turpmāk miera procesus uztvers kā iespēju veicināt pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm, dzimumu līdztiesību, dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu, sieviešu pilnvērtīgu un līdztiesīgu līdzdalību un sieviešu tiesību ievērošanu miera līgumu sarunās un pašos līgumos;
- nodrošinās, ka visi ES mediācijas pasākumos iesaistītie pirms miera sarunām un to gaitā pievēršas šiem jautājumiem un cenšas nodrošināt to integrāciju un prioritāru statusu sekojošā miera veidošanas un pēckonflikta atjaunošanas posmā, cita starpā visos ES mediācijas pasākumos paredzot ar pietiekamiem resursiem nodrošinātu dzimumu jautājumu eksperta posteni;
- nodrošinās, ka visi spēki, ko ES nosūta saistībā ar nestabilām un konfliktu skartām situācijām un humanitārām ārkārtas situācijām, ietver pietiekamas spējas īstenot SMD programmu, tostarp to, ka visām kopējās drošības un aizsardzības jomas misijām un operācijām, ES delegācijām un ES īpašajiem pārstāvjiem ir ar pietiekamiem resursiem nodrošināti dzimumu jautājumu eksperti. Nodrošinās, ka viss ES nosūtītais militārais un civilais personāls, tostarp augstākā līmeņa posteņos, ir pietiekami apmācīts dzimumu līdztiesības un SMD jautājumos, arī konkrētāk par to, kā savās darbībās iekļaut dzimumperspektīvu.

Finansējums un resursi

46. Lai īstenotu dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu, dzimumu līdzsvaru un citas konkrētas darbības ar mērķi panākt dzimumu līdztiesību, ir vajadzīgs finansējums. Ņemot to vērā un balstoties uz daudziem izvērtējumiem un ziņojumiem ⁴⁰, viens no galvenajiem šķēršļiem efektīvai SMD programmas īstenošanai joprojām ir globāls finansējuma trūkums un/vai nepietiekamība. Gan ES, gan visā pasaulē ir vajadzīgs finansējums projektiem un programmām, kuru galvenais mērķis ir dzimumu līdztiesība un SMD, un tāpat arī dzimumu aspektu vispārējai integrēšanai citos projektos un programmās. Tas, ka trūkst resursu, tostarp iekšējo spēju veidošanai, darbam ar dzimumu līdztiesību un SMD programmas īstenošanu, joprojām ir viena no galvenajām problēmām, kas ir jārisina. Turklāt, lai pievērstos dzimumu nevienlīdzības pamatcēloņiem, ir vajadzīga labvēlīga makroekonomikas vide.

⁴⁰ Goldberg, D. B. (2015). *Civil Society Organisation (CSO) Survey for the global study on women, peace and security: CSO perspectives on UNSCR 1325 implementation 15 years after adoption. The Global Network of women peacebuilders*. (Pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) aptauja pētījumam par sievietēm, mieru un drošību: PSO skatījums uz ANO DPR 1325 īstenošanu 15 gadus pēc pieņemšanas. Miera veidotāju sieviešu globālais tīkls.) <http://peacewomen.org/sites/default/files/CSO%20Survey%20Report%20FINAL.pdf>.
Coomaraswamy, R., & UN Women. (2015). *Preventing conflict, transforming justice, securing the peace: a global study on the implementation of United Nations Security Council resolution 1325*. (Konfliktu novēršana, justīcijas pārveide, miera nodrošināšana: globāls pētījums par ANO DPR 1325 īstenošanu.) (<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015.pdf>)
United Nations Development Program. (n.d.). Trust Fund Factsheet – Global Acceleration Instrument. (ANO Attīstības programma. Faktu lapa par trasta fondu – Globālais paātrināšanas instruments.) (<http://mptf.undp.org/factsheet/fund/GAI00>).

47. Lai progress būtu jēgpilns un noturīgs, ir vajadzīga tiesībās balstīta pieeja, kas nodrošinātu, ka sievietes ne tikai iegūst prasmes un līdzekļus, bet ka viņām ir arī izvēle un vara pār iespējām un resursiem un viņas spēj visos līmeņos ietekmēt ekonomisko lēmumu pieņemšanu. Īpaša uzmanība būs jāpievērš sieviešu lomai un pozīcijai oficiālajā un neoficiālajā ekonomikas sektorā. SMD programmas īstenošanas darbam, tostarp konfliktu un pēckonfliktu valstīs, jau sen ir par maz resursu. Tiešs, uzticams un paredzams finansējums, ko saņemtu elastīgu dotāciju vai ilgtermiņa finansējuma veidā, var palīdzēt radīt apstākļus tam, lai vietējā līmeņa kustības un pilsoniskās sabiedrības organizācijas īstenotu SMD programmu.

Tādēļ ES

- strādās pie tā, lai dzimumu līdztiesību un SMD programmu iekļautu attiecīgos ES ārējās darbības finansēšanas instrumentos;
- noteiks prasību, ka visās KDAP operācijās un misijās un ES delegācijās ir jāparedz budžets dzimumu jautājumu ekspertiem un/vai padomdevējiem;
- ar plānošanu un vispārēju integrēšanu neieplānotās darbībās nodrošinās pienācīgu, stabilu un paredzamu finansējumu SMD programmas īstenošanai;
- atzīstot ES dalībvalstīs un ES ārējās darbības instrumentos iedibināto uz vajadzībām balstīto pieeju, pēc iespējas noteiks prioritāru statusu (tiešām) darbības dotācijām dzimumu līdztiesības un SMD projektiem, kurus veic vietējas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, īpaši sieviešu organizācijas;
- atbalstīs praksi ES ārējās darbības finansējumam noteikt prasību par dzimumaspekta analīzi;
- mudinās paredzēt speciālu finansējumu neatkarīgam ārējam ES stratēģiskās pieejas SMD izvērtējumam. Stimulēs arī to, lai visu ES ārējo darbību un politikas izvērtējumos tiktu ievērots dzimumu līdztiesības princips;
- ES Finanšu regulas noteikumu robežās nodrošinās to, lai administratīvie šķēršļi vietējo pilsoniskās sabiedrības organizāciju piekļuvei finansējumam būtu minimāli;

- veicinās tieši SMD pētīšanai paredzētu finansējumu;
- izvērtēs un pārraudzīs ES un tās dalībvalstu un partneru terorisma apkarošanas pasākumus, tostarp terorisma finansēšanas novēršanas tiesību aktus, un attiecīgā gadījumā rīkosies, lai tiem nebūtu negatīvas vai ierobežojošas ietekmes uz sieviešu tiesībām;
- nodrošinās, ka tiek īstenota Trešās Starptautiskās konferences par Attīstības finansēšanu Adisabebas rīcības programma.

Spēju veidošana un apmācība

48. SMD programmas efektīva īstenošana ir atkarīga no tā, vai lēmumu pieņemšanas procesos visos līmeņos sievietēm un vīriešiem ir izpratne, zināšanas, prasmes, spējas un resursi. Ņemot vērā to, cik sarežģīta mūsdienās ir drošības vide un kāds ir SMD programmas tvērums, visas SMD programmas īstenošana ir atkarīga no spēju veidošanas un apmācību un izglītības uzlabošanas virzībā uz ilgtspējīgu mieru, drošību un dzimumu līdztiesību.
49. Uz konkrētiem mērķiem vērsta apmācība ir viens no SMD programmas īstenošanas pamatkomponentiem. 2017. gada 15. martā pieņemtā jaunā ES politika attiecībā uz KDAP apmācību ⁴¹ paredz obligātu un standartizētu pirmsnosūtīšanas apmācību kā nosacījumu gan norīkotā personāla, gan līgumpersonāla nosūtīšanai. Uz KDAP misijām un operācijām nosūtītajam personālam jau ir pieejama pirmsnosūtīšanas apmācība, bet tā vēl nav obligāta visiem. Citos darbību veidos (piemēram, mediācijas atbalstā) vēl nav šādas pieejas, kas paredz strukturētu un obligātu apmācību. Jaunā apmācību politika paredz, ka visās KDAP apmācībās būtu jāievēro ES pamatprincipi, tostarp dzimumu līdztiesība un SMD mērķi. Turklāt ar dzimumu saistīti elementi arī turpmāk tiks sistemātiskāk integrēti iekšējās KDAP apmācībās un semināros.

⁴¹ EU politika attiecībā uz KDAP apmācību (5197/2/17 REV 2), 2017. gada 15. marts.

Tādēļ ES

- turpinās uzlabot izpratni par jautājumiem, kas saistīti ar SMD programmu, izmantojot intensīvu un saliedētu apmācību visos līmeņos, tostarp augstākās vadības līmenī. Prasīs, lai dalībvalstis ikgadējās ES apmācību programmas ietvaros piedāvātu attiecīgus apmācību kursus saviem valstspiederīgajiem, un mudinās tās, kad iespējams, šos kursus darīt pieejamus arī dalībniekiem no citām dalībvalstīm;
- nodrošinās, ka Eiropas Drošības un aizsardzības koledža (EDAK) turpina virzīt dzimumperspektīvas vispārēju integrēšanu visās savās mācību darbībās, tostarp esošajosursos un apmācībā un uz vietas dalībvalstīs piedāvātajos;
- nodrošinās, ka dzimumperspektīva tiek integrēta visās KDAP operāciju un misiju krīzes pārvarēšanas darbībās un ar humāno palīdzību un attīstību saistītās ārējās darbībās;
- nodrošinās, ka Eiropas Komisija un EĀDD regulāri iekļauj SMD jautājumus esošos un jaunos mācību kursus, kas notiek EĀDD, Komisijā, ES delegācijās un KDAP struktūrās. Šādā apmācībā vajadzētu būt ietvertam jautājumam par to, kā dzimumperspektīvu iekļaut ikdienas darbā;
- nodrošinās, ka tiešsaistes apmācībuursos ir iekļauts SMD komponents/modulis un ka dzimumaspekta komponents tiek sistemātiski iekļauts ar visām attiecīgām jomām saistītos mācībuursos, piemēram, par atbruņošanu, demobilizāciju un reintegrāciju, drošības sektora reformu un vēlēšanu novērošanu;
- visiem ES mediācijas aktoriem – tostarp tiem, kas saņem ES finansiālu vai tehnisku atbalstu, – veicinās apmācību par to, kā veikt un izmantot dzimumaspekta analīzi un kā dzimumperspektīvu iekļaut mediācijas atbalstā;
- nodrošinās savam personālam apmācību par dzimumu līdztiesību un par to, kā pārveidot konfliktu un sociāli noteiktas dzimumu normas un lomas, un atbalstīs šādu apmācību valstiskiem un nevalstiskiem partneriem;

- nodrošinās, ka mācības ir izstrādātas, balstoties uz mērķauditorijas vajadzībām, un ka attiecīgā gadījumā tiek izmantotas individuālas konsultācijas vai mentorēšana, īpaši tiem, kas ieņem augstākus vai un pārvaldības amatus;
- mudinās dalībvalstis savos valsts rīcības plānos un darbībās, ar kurām tiek atbalstītas trešās valstis, par prioritāti noteikt spēju veidošanu un apmācību;
- mudinās dalībvalstis par prioritāti noteikt apmācību rīku izstrādi – piemēram, tādu kā datorizētas apmācības (apmācības tīmeklī, aplāde) un citas apmācību paketes, – un ieguldīt tajos. Šādus ES delegāciju un KDAP misiju un operāciju vajadzībām izstrādātus apmācību moduļus varētu piedāvāt arī partneriem un trešām valstīm.

Informācijas un paraugprakses apmaiņa

50. ES neformālā darba grupa SMD jautājumos ir izrādījusies noderīgs forums informācijas apmaiņai un partnerībai starp ES iestādēm, dalībvalstīm un pilsonisko sabiedrību ⁴².
51. Darba grupa tiksies četras reizes gadā – divreiz stratēģiskā līmenī, kad to vadīs EĀDD un ES Padomes prezidentvalsts, un divreiz tehniskā/darba līmenī.
52. ES delegācijām būtu savās valstīs un reģionos jāsasauca forumi informācijas un labas prakses apmaiņai, lai ES delegācijas, KDAP misijas un ES dalībvalstis pulcinātu kopā ar pilsonisko sabiedrību un tādējādi nodrošinātu stabilu kontekstuālu ieguldījumu.
53. ES mērķis ir izveidot partnerības un alianses ar citām starptautiskām un reģionālām organizācijām, īpaši – strukturētas formalizētas platformas sadarbībai visos līmeņos no politiskā līmeņa līdz darba līmenim. Lai lejuvērstas pieejas būtu ilgtspējīgas un efektīvas, tās jāpapildina ar visos līmeņos iecerētiem un īstenotiem pasākumiem.

⁴² Tostarp akadēmiskajām aprindām.

Tādēļ ES

- atbalstīs to, ka tiek izveidots forums ⁴³ pieredzes un paraugprakses apmaiņai un inovācijas veicināšanai starp praktiķiem (dzimumu jautājumu padomdevējiem un kontaktpunktiem) dažādos līmeņos, jo tas, ka politiskas izvēles tiek izdarītas, ņemot vērā praktiķu pieredzi, zināšanas un idejas, ļaus efektīvi un ilgtspējīgi īstenot jauno ES stratēģisko pieeju SMD. Tas būs spēkā ES teritorijā, starp organizācijām, kā arī jau izveidotos un funkcionējošos tīklos (piemēram, jau izveidotos tīklos Eiropas Komisijā) un to starpā;
- virzīsies uz to, lai jauno ES stratēģisko pieeju SMD īstenotu iekļaujoši, un nodrošinās, ka šajā darbā pēc iespējas plašāk piedalās dažādas ieinteresētās personas;
- atbalstīs esošos un jaunus iekļaujošus kontaktpunktu un ekspertu tīklus ar mērķi uzlabot dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un īstenot SMD programmu.

Vadība un pārskatbaidība

54. SMD programmas efektīvai īstenošanai izšķiroši svarīga ir vadība un pietiekami resursi visos līmeņos. Tam nepieciešama laba izpratne par dzimumu līdztiesību un SMD, lai vadībā varētu ievērot dzimumu līdztiesības principu. Kā paredz vispārējais ES dzimumu līdztiesības, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanas sievietēm un SMD politikas satvars, par SMD programmas īstenošanu atbild dalībvalstis. Nozīmīga loma SMD programmas veicināšanā un īstenošanā ir arī attiecīgajām ES iestādēm un struktūrām.

⁴³ Piemērs varētu būt sadarbība saistībā ar iniciatīvu reģionālā līmenī paātrināt Rezolūcijas 1325 īstenošanu ar ANO, ES, NATO, Āfrikas Savienību un Eiropas Drošības un sadarbības organizāciju (EDSO).

Tādēļ ES

- nodrošinās, ka vadošie darbinieki savā dienestā aktīvi veicina dzimumu līdztiesību un SMD, šos elementus iekļaujot visu vadošo amatu aprakstos un nodrošinot, ka tos ņem vērā vadības personāla izvērtēšanā. Tas attiecas uz delegāciju vadītājiem, ES īpašajiem pārstāvjiem un KDAP misiju un operāciju vadītājiem un komandieriem;
- nodrošinās, ka ES nodarbinātie vai nosūtītie vadošie darbinieki pirms nosūtīšanas ir saņēmuši padziļinātu apmācību par dzimumu līdztiesību un SMD. Nodrošinās arī to, ka vadības un pārvaldības personāls ir labi informēts par dzimumu jautājumu padomdevēju un kontaktpunktu daudzšķautņaino darbu;
- nodrošinās, ka visi darba ņēmēji, līgumslēdzēji un īstenošanas partneri, kurus piesaistījusi ES, veicina SMD programmas efektīvu īstenošanu, un nodrošinās, ka galvenokārt par to ir atbildīgs vadības un pārvaldības līmenis un ka tiek atbalstīti pārskatatbildības mehānismi;
- nodrošinās, ka amata aprakstos, darba uzdevumos un iepirkumu un līgumu prasībās normālā gadījumā vienmēr tiek iekļauta prasība visās darba jomās pievērst uzmanību dzimumu līdztiesībai un SMD apsvērumiem, tostarp prasība vajadzības gadījumā apgūt speciālu apmācību.

Atbalsta funkcijas

55. Dzimumu jautājumu padomdevēju un kontaktpunktu/kontaktpersonu darbs ļauj ES dzimumu līdztiesības, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanas sievietēm un SMD politiku iestrādāt analīzē, plānošanā, rīcībā un izvērtēšanā. Tāpēc cilvēkiem, kas dara šo darbu, vajadzētu būt stratēģiskā pozīcijā ar iespēju piekļūt augstākajai vadībai un stratēģiskiem dokumentiem un procesiem. Dzimumu jautājumu padomdevējiem un kontaktpunktiem ir svarīga loma arī attiecībā uz to, lai sekmētu dzimumperspektīvas iekļaušanu ikdienas darbā un darbībās. Civilajās KDAP misijās ir veiksmīgi izveidotas dzimumu jautājumu kontaktpunktu struktūras kā dzimumu jautājumu padomdevēju papildinājums, nodrošinot plašāku tvērumu dzimumu līdztiesības vispārējas integrēšanas centieniem.

56. ES delegācijās dzimumu jautājumu kontaktpersonas ir nozīmīgas ieinteresētās personas, kuru atbildībā ir sniegt padomus par visiem centieniem un darbībām, kas saistītas ar dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm, un nodrošināt to koordināciju. Šīs kontaktpersonas atbild par to, lai atbalstītu un sekmētu ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāna II (*GAP II*) īstenošanu. Dzimumu jautājumu kontaktpersonu tīkls katru gadu tiekas Briselē. Šā pasākuma centrā ir šādi jautājumi: i) izvērtēt esošās zināšanas un pieredzi, ii) atvieglot mācīšanos, iii) apspriest progresu darbā ar *GAP II*, īpaši saistībā ar institucionālās kultūras pārmaiņu mērķi un ar ziņošanu.

Tādēļ ES

- nodrošinās, ka dzimumu jautājumu padomdevēji un kontaktpunkti atrodas stratēģiskā pozīcijā un viņiem ir pietiekami resursi;
- turpinās stiprināt dzimumu jautājumu padomdevēju spējas un darbības kapacitāti Eiropas Savienībā – vēlams, kopā ar visiem klātesošajiem daudzpusējiem un reģionālajiem partneriem un izmantojot sakarus ar civilās sabiedrības praktiķiem ekspertiem un akadēmiskajām aprindām;
- dzimumu jautājumu padomdevēju un kontaktpunktu vidū veicinās dzimumu līdzsvaru, mudinot vairāk vīriešu ieņemt šos posteņus;
- dzimumu jautājumu kontaktpunktu izmantošanu padarīs par sistēmu un veidos dzimumu ziņā līdzsvarotu kontaktpunktu tīklu, kurā piedalīsies gan valstu, gan starptautisks personāls;
- nodrošinās, ka, ieceļot/izraugoties dzimumu jautājumu kontaktpunktus, šis uzdevums tiek iekļauts viņu amata aprakstā un sekojošā ikgadējā izvērtēšanā. Šis darbs ir tikpat svarīgs kā jebkurš cits, un tas ir attiecīgi jāņem vērā ikgadējā darba izvērtēšanā;
- mudinās plašāk izmantot dzimumu jautājumu kontaktpunktu struktūras kā iespēju atvieglot un veicināt dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu ikdienas uzdevumos, izmantojot labu praksi jo īpaši no civilām KDAP misijām;

- turpinās sekmēt ideju apmaiņu un mijiedarbību starp ES padomdevējiem dzimumu jautājumos un dzimumu jautājumu kontaktpunktiem un kontaktpersonām, izmantojot, piemēram, fiziskas vai virtuālas sanāksmes un vairāk izmantojot tādas esošas tiešsaistes platformas kā Eiropas dzimumu jautājumu kontaktpunktu tīkla virtuālo platformu "*Together*" ("Kopā");
- veicinās labas prakses un gūto atziņu apmaiņu starp padomdevējiem un kontaktpunktiem/kontaktpersonām;
- veicinās dzimumu jautājumu padomdevēju un kontaktpunktu/kontaktpersonu daudzveidību, īpaši, iesaistot vairāk vīriešu.

Pārraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas procedūras

57. ES pastāv stabila pārraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas sistēma, arī attiecībā uz ES dzimumu līdztiesības rīcības plānu 2016.–2020. gadam (*GAP II*) un ES stratēģisko iesaisti dzimumu līdztiesības jomā. SMD pārraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas procedūru pilnveidošanas mērķis ir turpināt uzlabot vispārējos SMD programmas īstenošanas pēcpasākumus, tostarp, racionalizējot un sinhronizējot ar attiecīgām paralēlām ziņošanas procedūrām. SMD ziņošanas sistēmas mērķis ir koncentrēties ne tikai uz to, *kas* jādara, bet arī uz to, *kā* tas tiek darīts.
58. Esošās pārraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas sistēmas uzlabošana ir vērsta gan uz saturu, gan procesu. Mērķis ir radīt apstākļus maksimālai kvantitatīvai un kvalitatīvai analīzei, reizē samazinot slogu datu sniedzējiem un sarežģītumus datu apstrādātājiem. ES mērķis ir arī izveidot uz rādītājiem balstītu pārraudzības procesu, kam pamatā ir progresa marķieri. Attiecībā uz SMD programmas līdzdalības aspektu tas nozīmē, ka papildus iesaistīto sieviešu skaitam ir vairāk jāpievēršas sieviešu iesaistes kvalitātei. Tad būs iespējams rūpīgāk analizēt sieviešu pilnvērtīgu un līdztiesīgu dalību lēmumu pieņemšanas procesos un posteņos un reālo ietekmi uz tiem.

59. Efektīvai, iekļaujošai un pārredzamai SMD pārraudzībai un izvērtēšanai ir vajadzīgi kontakti un partnerība starp ES iestādēm, dalībvalstīm un pilsonisko sabiedrību. Būtu jāizveido efektīvi un pārredzami līdzdalības mehānismi un procedūras.

Tādēļ ES

- turpinās izstrādāt un izmantot rādītājus attiecībā uz darbībām, ar kurām īsteno stratēģisko pieeju SMD. Sistematizēs pa dzimumiem dezagregētus datus visās ES ārpolitikas jomās un nodrošinās, ka ietekmes analīze ir vairāk nekā tikai vispārēju dzimumu nevienlīdzības datu apraksts/ziņošana, nodrošinot padziļinātu (konkrētu gadījumu) izpēti, ko veikusi neatkarīga pilsoniskā sabiedrība vai akadēmiskās aprindas, sākotnējā stāvokļa apsekojumus un regulāru saziņu ar ES pārstāvjiem (tostarp vietējo pilsonisko sabiedrību un jo īpaši sieviešu organizācijām);
- vāks ar SMD saistītus rādītājus no citiem satvariem (Pekinas Rīcības platforma, dalībvalstu rīcības plāni, ES dzimumu līdztiesības rīcības plāns II u. c.) un tos, cik vien iespējams, integrēs SMD rādītāju satvarā, lai nodrošinātu, ka dažādās ziņošanas procedūrās netiek pieprasīti vieni un tie paši dati (tas atvieglos ziņošanu);
- tieksies visu ES ziņošanu, kas saistīta ar dzimumu līdztiesību, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un SMD, padarīt efektīvāku, saskaņotāku un racionālāku;
- nodrošinās dalībvalstīm parametrus, sistēmas un pamatnostādnes, ar ko nodrošināt, lai pārraudzības un izvērtēšanas procesus varētu sakopot reģionālā līmenī, ņemot vērā arī to, ka katrai dalībvalstij ir konkrētas vajadzības un prioritātes;
- veicinās to, ka pārraudzības un izvērtēšanas procesos efektīvi piedalās iekļaujoša pilsoniska sabiedrība, tostarp vietējās sieviešu tiesību grupas un dzimumu jautājumu eksperti.

Valstu rīcības plāni

60. Valstu rīcības plāniem ir nozīmīga loma SMD programmas īstenošanas racionalizēšanā, pirmkārt valsts līmenī.

Tādēļ ES

- veicinās visus valdības līmeņus ietverošu pieeju valstu rīcības plānu izstrādei un īstenošanai. Tas palīdzēs dalībvalstīm centienos visus valdības līmeņus ietverošu pieeju padarīt par prioritāti un saglabāt apņēmību mudināt visas valstis Eiropas Savienībā un ārpus tās izstrādāt un īstenot valstu rīcības plānus uz šā principa pamata;
- nodrošinās, ka ir pietiekami resursi valstu rīcības plānu atbalstam, lai tos varētu īstenot efektīvi;
- veicinās līdzdalības mehānismu iekļaušanu valstu rīcības plānu izstrādē, lai nodrošinātu vietēju atbildību un iekļautību, kā arī resursus;
- veicinās to, lai tiktu institucionalizēta valsts rīcības plānu īstenošanas pārraudzība, ko veic parlaments. Veicinās civilās sabiedrības līdzdalību pārraudzībā un izvērtēšanā;
- mudinās ES dalībvalstis savstarpēji atbalstīt citu dalībvalstu rīcības plānu izstrādi un īstenošanu;
- turpinās atbalstīt un veicināt valstu rīcības plānu efektīvu īstenošanu valstīs, kurās tiek veiktas ES ārējās darbības, izmantojot atbalstu, ko sniedz EĀDD galvenais padomdevējs dzimumu jautājumos un ANO DPR 1325 īstenošanas jautājumos;
- nodrošinās, ka noteikumi, kas paredzēti šajā ES stratēģijā attiecībā uz SMD, tiek iekļauti ES dalībvalstu un trešo valstu turpmākajos rīcības plānos.

I pielikums. Sievietes, miers un drošība (SMD) ES ārpolitikā

SMD kopējā drošības un aizsardzības politikā

61. Padome kopš 2006. gada ir atkārtoti apliecinājusi dzimumu līdztiesības un tās vispārējas integrēšanas nozīmīgumu kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) kontekstā ⁴⁴. Kopš ir pieņemta plašā pieeja tam, kā ES īsteno ANO Drošības Padomes rezolūcijas Nr. 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību, ⁴⁵ ir pilnveidota un pastāvīgi atjaunināta KDAP jomas SMD politika ⁴⁶, lai nodrošinātu dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu un to, ka tiek īstenotas ANO Drošības padomes rezolūcijas par SMD – no agrīnas analīzes un KDAP misiju un operāciju plānošanas līdz to norisei, kā arī pēcpasākumiem un izvērtēšanai.
62. Lai izvērtētu, kā KDAP tiek iekļautas cilvēktiesības un dzimumu jautājumi, 2016. gadā tika veikts stāvokļa apsekojums. Sākotnējā stāvokļa apsekojuma ziņojumā ⁴⁷ tika ne vien noteikts stāvoklis, bet arī uzsvērti gūtie panākumi un izcelti labas prakses piemēri.

⁴⁴ Padomes secinājumi par dzimumu līdztiesības veicināšanu un dzimumu aspektu integrāciju krīžu pārvarēšanas jomā. Vispārējo lietu padomes 2760. sanāksme 2006. gada 13. decembrī Briselē.

⁴⁵ Plaša pieeja tam, kā ES īsteno ANO Drošības Padomes rezolūcijas Nr. 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību (15671/1/08 REV 1), 1.12.2008.

⁴⁶ Pēdējo reizi atjaunināta 2012. gadā: ANO DP Rezolūcijas par sievietēm, mieru un drošību īstenošana KDAP misiju un operāciju kontekstā (dok. 5799/12).

⁴⁷ Šī ir pirmā reize, kad KDAP sakarā ticis veikts sākotnējā stāvokļa apsekojums par cilvēktiesību un dzimumu jautājumu integrāciju. Apsekojumā ir apzināts 21 stāvokļa rādītājs, lai izvērtētu, kādā mērā KDAP ir integrētas cilvēktiesības un dzimumu līdztiesība, un tas sastāv no divām daļām: i) plānošanas un ietekmes pētījums par septiņām konkrētām KDAP misijām; ii) piecas aptaujas anketas KDAP dienestiem – Krīžu pārvarēšanas un plānošanas direktorātam (CMPD), Civilās plānošanas un īstenošanas centram (CPĪC), Militārajam štābam (ESMS) un Eiropas Drošības un aizsardzības koledžai (EDAK) – un visām KDAP misijām.

63. KDAP misijas un operācijas ir pakāpeniski palielinājušas savas dzimumu jautājumu padomdevēju spējas, lai palielinātu dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu un paātrinātu ES politikas attiecībā uz SMD īstenošanu. Brīdī, kad tika apstiprināta ES stratēģiskā pieeja SMD, [2018. gada decembrī] visās KDAP misijās bija padomdevēji dzimumu jautājumos, kas bija norīkoti vai nu atsevišķā vai arī dubultā amatā ⁴⁸. Visās ES militārajās misijās un vienā no trim militārajām KDAP operācijām ir atsevišķs pilnas slodzes dzimumu jautājumu padomdevēja postenis un dubulta amata dzimumu jautājumu padomdevējs Militārās plānošanas un īstenošanas centrā (MPĪC) / ES militārajā štābā (ESMSŠ). Tomēr neviens no šiem posteņiem vēl nav aizpildīts, un tas kaitē ES spējai panākt efektīvu īstenošanu.
64. Dzimumu jautājumu padomdevēju galvenais uzdevums KDAP misijās un operācijās ir sniegt konsultācijas augstākajai vadībai par dzimumaspekta analīzi un dzimumperspektīvas integrāciju, īstenojot misijas pilnvaras. Dzimumu jautājumu padomdevēja pienākumi var mainīties atkarībā no misijas lieluma, struktūras un pilnvarojuma. Tomēr tie vienmēr attiecas gan uz iekšējiem, gan ārējiem aspektiem. **Ārējā aspektā** dzimumu jautājumu padomdevēji tieši vai netieši (piemēram, ar attiecīgās jomas ekspertu un mentoru starpniecību) strādā ar vietējiem partneriem no uzņēmējvalsts, piemēram, tiesību aktu izstrādē vai vietējo iestāžu spēju veidošanā. **Iekšējā aspektā** dzimumu jautājumu padomdevēji cieši kopā ar misiju/operāciju vadību un citām misiju struktūrām strādā ar stratēģisko un operatīvo plānošanu un īstenošanas spējām. Kopumā dzimumu jautājumu konsultantiem ir veicināšanas un stimulēšanas loma – viņi apzina jautājumus, nodrošina atbalstu un sniedz konsultācijas. Tomēr viņiem nav galīgās atbildības par darbu dzimumu līdztiesības jomā un par dzimumperspektīvas sistēmisku integrēšanu misijā/operācijā, jo par to atbild misijas vadītājs vai komandieris.

⁴⁸ Tas nozīmē, ka viena amatpersona pilda divas funkcijas.

65. Civilajās KDAP misijās dzimumu jautājumu kontaktpunktu struktūras ir kļuvušas par ierastu instrumentu, kas ļauj misijas pilnvarojumā īstenot līdztiesības vispārēju integrēšanu. Dzimumu jautājumu kontaktpunkti papildus savai galvenajai funkcijai atbild par dzimumu līdztiesību un ar SMD saistītiem jautājumiem. Dzimumu jautājumu kontaktpunkti darbojas kā saskares punkts un saikne starp dzimumu jautājumu padomdevēju un dažādām misijas struktūrām. Tāpat kā dzimumu jautājumu padomdevējam, arī dzimumu jautājumu kontaktpunkta loma ir atkarīga no misijas pilnvarojuma un no viņa funkcijām un uzdevumiem misijā.
66. Lai praksi turpinātu tuvināt politikai, 2018. gadā tika izstrādātas un ieviestas operatīvās pamatnostādnes civilajām KDAP misijām par dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu ⁴⁹. To mērķis ir: i) atvieglot sistemātisku dzimumperspektīvas vispārēju integrēšanu un pieņemt dzimumu līdztiesības politiku, tostarp, īstenot ES politiku attiecībā uz SMD; ii) misijās veicināt saskaņotāku pieeju dzimumu līdztiesībai, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanai sievietēm un SMD programmai.

⁴⁹ Civilo operāciju komandieris nāca klajā ar operatīvām pamatnostādnēm misiju vadībai un personālam par dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu (dok. EEAS (2018) 747).

SMD Eiropas Komisijā

Civilā aizsardzība un humānā palīdzība

67. ES ir ieņēmusi dzimumaspekta pieeju humānajai palīdzībai, kas atzīst dzimumu kā kvalitātes kritēriju, ar ko palīdz nodrošināt, ka humānā palīdzība sasniedz visneaizsargātākās personas un efektīvi reaģē uz sievieti, meiteņu, zēnu, vīriešu un vecu sievieti un vīriešu specifiskajām vajadzībām. Komisijas dienestu darba dokumentā "Dzimumu līdztiesība humānajā palīdzībā: dažādas vajadzības, pielāgota palīdzība"⁵⁰, ir izklāstīta ES pieeja dzimumu jautājumiem un ar dzimumu saistītai vardarbībai humānajā palīdzībā. Dienestu darba dokuments atsaucas uz SMD satvaru un plašo pieeju tam, kā ES īsteno ANO DPR 1325 un 1820 par SMD, kā arī uz 17 Padomes pieņemtajiem rādītājiem. Šī politika ietver nodaļu par seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību, un ES atbalsta mērķtiecīgus pasākumus šādas vardarbības izskaušanai.
68. Lai atbalstītu politikas pasākumu īstenošanu un savstarpēju saskaņotību, ES ir ieviesusi dzimuma un vecuma rādītāju, kas kopš 2014. gada janvāra attiecas uz visiem ES finansētiem humānās palīdzības projektiem. Dzimuma un vecuma rādītājs ir pārskatatbildības rīks, kas izmanto četrus kvalitātes kritērijus, lai priekšlikuma, pārraudzības un gala ziņojuma posmā izmērītu, cik cieši visos ES finansētajos humānās palīdzības pasākumos ir integrēti dzimuma un vecuma aspekti.
69. SMD satvars tāpēc ir ļoti nozīmīgs ES darbam humānās palīdzības jomā, jo īpaši saistībā ar dzimumu līdztiesības vispārēju integrēšanu un aizsardzību pret seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību ārkārtas situācijās.

⁵⁰ Komisijas dienestu darba dokumentā "Dzimumu līdztiesība humānajā palīdzībā: dažādas vajadzības, pielāgota palīdzība", Brisele, 22.7.2013., SWD (2013) 290 final.

Starptautiskā sadarbība un attīstība

70. Tā kā meiteņu un sieviešu līdzdalība un iespēja paust viedokli visos sabiedrības līmeņos ir būtiska tam, lai panāktu taisnīgu un iekļaujošu sabiedrību, Eiropas Komisijas Starptautiskās sadarbības un attīstības ģenerāldirektorāts (ĢD *DEVCO*) turpinās pastiprināt centienus ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāna 2016.–2020. gadam (*GAP II*) īstenošanas ietvaros izmērāmā veidā sniegt ieguldījumu, lai palielinātu meiteņu un sieviešu darbībspēju, viedokļa paušanas iespējas un līdzdalību sabiedriskajā, ekonomiskajā un politiskajā dzīvē, tostarp konfliktu un pēckonfliktu situācijās.
71. *GAP II* nodrošina satvaru uz rezultātiem orientētiem pasākumiem un koordinētai rīcībai. Tas konsolidē kontekstu, pamatojumu un prioritātes atjauninātai pieejai, kura vēlreiz apliecina ES politiku un politiskās apņemšanās dzimumu līdztiesības jomā un ļauj ar tām efektīvāk panākt konkrētus rezultātus attiecībā uz meitenēm un sievietēm, vienlaikus veicinot to, ka ES darbības šajā jomā tiek efektīvāk koordinētas, īstenotas un pārraudzītas. Tas ietver konkrētus mērķus attiecībā uz to, lai palielinātu sieviešu darbībspēju un pārstāvību, kā arī novērstu visu veidu diskrimināciju un vardarbību, ko sievietes piedzīvo jebkādos apstākļos.
72. *GAP II* 2017. gada īstenošanas ziņojums ⁵¹ liecināja, ka ES delegācijas attīstības jomas partnervalstīs visbiežāk izvēlējās mērķi "meitenes un sievietes pasargātas no visiem vardarbības veidiem" gan publiskajā, gan privātajā sfērā.

⁵¹ 2017. gada īstenošanas ziņojums "ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāns II, dzimumu līdztiesība un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm: meiteņu un sieviešu dzīves pārveidošana ar ES ārējo attiecību starpniecību 2016.–2020. gadā" (SWD (2018) 451 final), 15.10.2018.

73. Šis mērķis ietver konkrētu rādītāju "Visu vecumu sieviešu un vīriešu aizsardzība no seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības krīzes situācijās, izmantojot ES atbalstītas darbības", kur ir ierosināts rādītāju saraksts ES vadītu darbību ietekmes novērtēšanai. Rādītāji citu starpā ir šādi: i) to ES partnervalstu skaits, kas ziņo, ka ir samazinājušies seksuālas vardarbības kā kara ieroča izmantošanas gadījumi; ii) to personu skaits, kas tieši gūst labumu no ES atbalstītām programmām, kuru mērķis konkrēti ir atbalstīt civilu pēckonflikta miera veidošanu un/vai konflikta novēršanu; iii) to miera uzturēšanas un miera veidošanas misiju īpatsvars, kas paredz īpašus pasākumus visu vecumu meiteņu un sieviešu drošības un statusa uzlabošanai.
74. Šajā tematiskajā prioritātē 2017. gadā tika ziņots par 34 jaunām iniciatīvām, kas paredzētas, lai stiprinātu sieviešu pārstāvību un iespēju paust politisko viedokli, lai gan tikai nedaudzas bija vērstas uz mieru un drošību. Lielākā daļa bija vērsta uz sieviešu līdzdalību politikā, pārvaldībā un vēlēšanu procesos un uz sieviešu organizācijām un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu cilvēktiesību aizstāvjiem.

Tiesiskums, patērētāji un dzimumu līdztiesība

75. Tā kā sieviešu un vīriešu līdztiesība ir viena no ES pamatvērtībām, Eiropas Komisija ir apņēmusies veicināt dzimumu līdztiesību dalībvalstīs un visā pasaulē atbilstīgi ilgtspējīgas attīstības mērķis (IAM) Nr. 5 par dzimumu līdztiesību. Kā apliecināts Komisijas stratēģiskajā iesaistē dzimumu līdztiesības jomā ⁵², Komisijas darbs ir vērsts uz šādām piecām prioritārajām jomām: i) palielināt sieviešu līdzdalību darba tirgū un sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu ekonomisko neatkarību; ii) samazināt vīriešu un sieviešu darba samaksas, ienākumu un pensijas atšķirības un tādējādi cīnīties pret sieviešu nabadzību; iii) veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesību lēmumu pieņemšanā; iv) apkarot ar dzimumu saistītu vardarbību un aizsargāt un atbalstīt cietušos; v) veicināt dzimumu līdztiesību un sieviešu tiesības visā pasaulē.
76. Pašlaik sieviešu līdzdalība darba tirgū ES ir par aptuveni 10 procentpunktiem zemāka nekā vīriešu līdzdalība. Turklāt sieviešu atalgojums ir vidēji par 16 % zemāks, un viņas retāk tiek izvirzītas uzraudzības un pārvaldības amatos. Īpaši jāatzīmē, ka lielākajos biržā kotētajos uzņēmumos Eiropas Savienībā mazāk nekā 6 % izpilddirektoru ir sievietes. Pilnvērtīgu ekonomisko iespēju nodrošināšana sievietēm ir svarīgs solis virzībā uz dzimumu līdztiesību. Tas tika uzsvērts arī Eiropas sociālo tiesību pīlārā, ko pagājušā gada novembrī apstiprināja Eiropadome ⁵³. Plaši izplatīta problēma Eiropas Savienībā joprojām ir ar dzimumu saistīta vardarbība: katra trešā sieviete cieš no fiziskas vai seksuālas vardarbības, vai no šiem abiem vardarbības veidiem ⁵⁴.

⁵² Komisijas dienestu darba dokuments "Stratēģiskā iesaiste dzimumu līdztiesības jomā 2016.–2019. gadā" (SWD (2015) 278 final), 3.12.2015.

⁵³ Tiesiskuma un patērētāju ģenerāldirektorāts, Eiropas Komisija, 2018. gada aprīlis. Ziņojums par sieviešu un vīriešu līdztiesību Eiropas Savienībā.

⁵⁴ Plaši izplatīta problēma Eiropas Savienībā joprojām ir ar dzimumu saistīta vardarbība: katra trešā sieviete cieš no fiziskas vai seksuālas vardarbības, vai no šiem abiem vardarbības veidiem. Avots: Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra. (2014. gada marts). Vardarbība pret sievietēm: ES mēroga aptauja. Ziņojums par galvenajiem rezultātiem.

77. Komisija izmanto visus savā rīcībā esošos instrumentus, lai sasniegtu stratēģiskajā iesaistē paredzētās prioritātes. Tie citu starpā ir šādi: i) pārraudzīt esošos tiesību aktus, tostarp par diskrimināciju darba samaksas ziņā, piekļuvi precēm un pakalpojumiem, seksuālas uzmākšanās aizliegumu darbavietā, strādājošu grūtnieču aizsardzību, tostarp pret atlaišanu, minimuma standartiem attiecībā uz noziegumos cietušo tiesībām un Eiropas aizsardzības rīkojumu; ii) ierosināt jaunus tiesību aktus, piemēram, par to, lai ieviestu apmaksātu paternitātes atvaļinājumu, vecāku atvaļinājumu un aprūpētāja atvaļinājumu visiem darba ņēmējiem, tostarp nepārvedamu bērna kopšanas atvaļinājuma laiku tēviem un mātēm, un uzlabot pārredzamību lielāko biržā kotēto uzņēmumu valdes priekšsēdētāju izvēlē; iii) pievienoties Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencijai ⁵⁵).
78. Komisija arī piemēro un īsteno virkni politikas virzienu, piemēram, šādus: i) rīcības plāns vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirības likvidēšanai ⁵⁶, kas ietver plašu un saskaņotu vairāk nekā 20 konkrētu darbību kopumu, kuras paredzēts izpildīt 2019.–2018. gadā; ii) dalībvalstu pārraudzība, izmantojot ikgadējo Eiropas pusgada ekonomikas uzraudzības procesu. Komisija finansē pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas, kā arī valstu iestāžu projektus, izmantojot programmu "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība", kā arī kopā ar *Eurostat* un Eiropas Dzimumu līdztiesības institūtu/*EIGE* dod ieguldījumu kvalitatīvu salīdzināmu datu vākšanā no visām ES dalībvalstīm par dzimumu līdztiesību.

⁵⁵ Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu, *CETS* Nr. 210, 11.5.2011.

⁵⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "ES rīcības plāns 2017.–2019. gadam. Vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirības likvidēšana" (COM(2017) 678 final), 20.11.2017.

Kaimiņattiecību politika un paplašināšanās sarunas

79. Eiropas kaimiņattiecību politikas pārskatīšanā 2015. gadā ⁵⁷ tika konkrēti minēts, ka tiks pieliktas papildu pūles, lai kopējās drošības un aizsardzības politikas plānošanā, īstenošanā un pārskatīšanā vispārēji integrētu un stiprinātu ANO DPR 1325 par sievietēm, mieru un drošību, tai sekojošās rezolūcijas un dzimumperspektīvu. Turklāt 20 mērķuzdevumos 2020. gadam, ko 2017. gadā pieņēma ES dalībvalstis un sešas Austrumu partnerības valstis, ir norādīts, ka dzimumu līdztiesība ir transversāls jautājums. Šis jautājums ir skarts arī vairākos atsevišķajos mērķos, kas saistīti ar sadarbības stiprināšanu drošības jomā, īpaši uz atbalstu konfliktu risināšanai un krīžu novēršanai.
80. 2016. gada paziņojumā par ES paplašināšanās politiku ⁵⁸ ir uzsvērts, ka ir nepieciešams turpināt darbu, lai nodrošinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību, jo īpaši darba tirgū, un novērst ar dzimumu saistītu vardarbību. Visas paplašināšanās procesā iesaistītās valstis, izņemot vienu, ir ratificējušas Stambulas konvenciju, kurā ir konkrēts noteikums par bruņota konflikta situācijām un miera apstākļiem (2. panta 3. punkts). Austrumu partnerības valstīm, kuras vēl nav ratificējušas konvenciju, ir jāturpina centieni.
81. Gan SMD programma, gan *GAP II* ir politikas satvari, kas attiecas uz visu diskriminācijas un vardarbības veidu izskaušanu, no kuriem cieš sievietes un meitenes. Reaģējot uz neatrisinātiem konfliktiem un pasliktinātu drošības situāciju dažās kaimiņreģiona daļās, tiek īstenoti vairāki pasākumi. To mērķis ir: i) palielināt sieviešu līdzdalību miera veidošanas iniciatīvās; ii) nostiprināt vietējo ieinteresēto personu spējas konfliktu novēršanas procesos vietējā līmenī; iii) nostiprināt iekšējo drošības kompetenci, lai izveidotu visaptverošu pieeju vardarbīga ekstrēmisma novēršanai.

⁵⁷ Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas kaimiņattiecību politikas pārskatīšana" (JOIN (2015) 50 final), 18.11.2015.

⁵⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai "2016. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku" (COM(2016) 715 final), 9.11.2016.

Ārpolitikas instrumenti

82. Regulā, ar ko izveido Stabilitātes un miera veicināšanas instrumentu (*IcSP*)⁵⁹, dzimumu līdztiesība un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm ir norādīta kā transversāls jautājums, kas, kad vien iespējams, jāietver visās darbībās, tostarp plānošanā. Regulas 7. apsvērumā ir konkrēta atsauce uz ANO Drošības padomes rezolūcijām 1325 un 1820 par SMD, uzsverot nepieciešamību apkarot vardarbību pret sievietēm konfliktu situācijās un veicināt sieviešu līdzdalību miera veidošanā.
83. Regulas⁶⁰ 3. pants, kas attiecas uz reaģēšanu krīzes vai iespējamās krīzes gadījumā, lai novērstu konfliktus, paredz speciālus noteikumus par atbalstu ANO Drošības padomes Rezolūcijas 1325 par SMD īstenošanai. Tie paredzēti, lai: i) nodrošinātu, ka krīzes vai konflikta situācijā tiek pienācīgi nodrošinātas sieviešu un bērnu specifiskās vajadzības; ii) nodrošinātu, ka pasākumos, kas saistīti ar bijušo kaujinieku un viņu ģimeņu demobilizāciju un reintegrāciju, tiek ņemta vērā sieviešu dzimuma karotāju situācija; iii) palielinātu sieviešu lomu pilsoniskās sabiedrības attīstībā un viņu līdzdalību politiskajos procesos un drošības sistēmas civilā pārraudzīšanā.

⁵⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 230/2014 (2014. gada 11. marts), ar ko izveido stabilitātes un miera veicināšanas instrumentu. (OV L 77, 15.3.2014., 1. lpp.).

⁶⁰ Regula (EE) Nr. 230/2014.

84. Tas, ka *IcSP* ir pievienots jauns palīdzības veids – spēju veidošana drošības un attīstības atbalstam ⁶¹ – ļauj ES efektīvāk palīdzēt partnervalstīm veidot spējas, lai novērstu un pārvarētu krīzes pašu spēkiem. Grozījumi regulā, ar ko izveido *IcSP*, ļauj skaidri noteiktos izņēmuma gadījumos sniegt palīdzību militārajiem aktoriem, lai tie veiktu attīstības darbības un darbības, kas saistītas ar drošību attīstības nolūkā, proti, šādos gadījumos: tad, ja nemilitāri aktori tās nevar veikt, ja ir apdraudēta valsts institūtu pastāvēšana vai darbība vai cilvēktiesību aizsardzība, ja pastāv attiecīgās partnervalsts un ES konsenss, ka militārie aktori ir izšķiroši ilgtspējīgai attīstībai nepieciešamu nosacījumu saglabāšanā, izveidošanā vai atjaunošanā, tostarp krīzēs un nestabilās vai destabilizētās situācijās un apstākļos. Rīkojoties spēju veidošanas drošības un attīstības atbalstam (*CBSD*) ietvaros, darbībās tiek ņemtas vērā sieviešu specifiskās vajadzības konkrētās krīzes un konflikta situācijās.

⁶¹ Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Spēju veidošana drošības un attīstības atbalstam – palīdzība partneriem krīžu novēršanai un pārvaldībai (JOIN (2015) 17 final), 28.4.2015.

II pielikums. Glosārijs

Glosārijā aprakstīts, kā šajā dokumentā lietoti daži biežāk minētie termini.

Divējāda pieeja

Kopš 1996. gada Komisija ir apņēmusies ievērot "divējādu pieeju" dzimumu līdztiesības panākšanai. Šī pieeja ietver dzimumperspektīvas vispārēju integrēšanu visās politikas jomās, līdztekus veicot arī konkrētus pasākumus dzimumu nevienlīdzības izskaušanai, novēršanai vai mazināšanai. Abas pieejas ir cieši saistītas un nevar aizstāt viena otru ⁶².

Konkrētas darbības

Pasākumi, kas vērsti uz konkrētu grupu un paredzēti, lai izskaustu un novērstu diskrimināciju vai lai atsvērtu nelabvēlīgāku situāciju, ko rada pastāvošā attieksme, uzvedība un struktūras. Darbības, kuru mērķis ir veicināt to, lai cilvēki no konkrētām grupām – šajā gadījumā sievietes – varētu izmantot viņiem garantētās tiesības tādā pašā mērā kā citu grupu cilvēki – šajā gadījumā vīrieši ⁶³.

Dzimums

Dzimums apzīmē sociālos atribūtus un iespējas, kas tiek saistīti ar vīriešu un sieviešu dzimumu, un attiecības starp sievietēm un vīriešiem un starp meitenēm un zēniem, kā arī attiecības sieviešu starpā un vīriešu starpā. Šie atribūti, iespējas un attiecības ir sociāli veidojumi, un tos iemācās socializācijas procesu gaitā. Tie ir raksturīgi konkrētam kontekstam un laikam un ir mainīgi. Dzimums nosaka to, kas konkrētā kontekstā tiek sagaidīts no sievietes vai vīrieša, kas viņiem ir atļauts un kas viņos tiek uzskatīts par vērtību.

⁶² <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/what-is-gender-mainstreaming>.

⁶³ http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions#Specific_actionmeasure.

Dzimums nav bioloģiskā dzimuma sinonīms. Bioloģiskais dzimums attiecas uz bioloģiskajām vīriešu un sieviešu atšķirībām. Šīs atšķirības ir vispārējas un pastāv visos laikos. Tās nemainās ne telpā (dažādās valstīs), ne laikā (dažādos laika periodos) ⁶⁴.

Lielākajā daļā sabiedrību pastāv atšķirības un nevienlīdzība starp to, kādi pienākumi tiek piešķirti sievietēm un vīriešiem, kādas darbības viņi veic, kā piekļūst resursiem un tos kontrolē un kādas ir viņu lēmumu pieņemšanas iespējas. Dzimums ir daļa no plašāka sociālā un kultūras konteksta. Citi svarīgi sociālās un kultūras analīzes kritēriji ir sociālā klase, rase, nabadzības līmenis, etniskā grupa, reliģija un vecums. Dzimumu lomas un attiecības bruņotos konfliktos un pēc tiem ļoti bieži mainās. Ir svarīgi atzīmēt, ka dzimuma jautājums neattiecas tikai uz sievietēm, bet gan uz sociāli izveidotām atšķirībām situācijās, kurās iesaistītas sievietes un vīrieši; šīs atšķirības var radīt nevienlīdzību varas, veselības, zināšanu u. c. pieejamībā. Tādējādi dzimumperspektīva attiecas arī uz vīriešu lomu.

Dzimumu līdztiesība

Tā attiecas uz sieviešu un vīriešu, meiteņu un zēnu vienlīdzīgām tiesībām, pienākumiem un iespējām. Līdztiesība nenozīmē, ka sievietes un vīrieši kļūs vienādi, bet gan to, ka sieviešu un vīriešu tiesības, pienākumi un iespējas nebūs atkarīgi no tā, vai cilvēks ir piedzimis par vīrieti vai sievieti. Dzimumu līdztiesība nozīmē, ka gan sieviešu, gan vīriešu intereses, vajadzības un prioritātes tiek ņemtas vērā, atzīstot dažādu sieviešu un vīriešu grupu daudzveidību. Dzimumu līdztiesība nav jautājums, kas skar tikai sievietes, bet tai būtu jāattiecas uz abiem dzimumiem un tajā būtu pilnībā jāiesaistās kā vīriešiem, tā sievietēm. Sieviešu un vīriešu līdztiesība tiek uzskatīta gan par cilvēktiesību jautājumu, gan par ilgtspējīgas uz cilvēkiem orientētas attīstības nosacījumu un rādītāju ⁶⁵.

⁶⁴ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>.

⁶⁵ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>.

Dzimumu līdztiesības vispārēja integrēšana

Dzimumu līdztiesības vispārēja integrēšana ir politikas procesu (re)organizācija, uzlabošana, attīstīšana un izvērtēšana, lai politikas veidošanā parasti iesaistītie aktori visās politikas jomās, visos līmeņos un visās stadijās integrētu dzimumu līdztiesības aspektu ⁶⁶. Dzimumperspektīvas vispārēja integrēšana ir process, kura gaitā izvērtē, kā sievietes un vīriešus ietekmēs jebkādas plānotas darbības, tostarp tiesību akti, politika vai programmas, visās jomās un visos līmeņos. Tas ir paņēmieni, kā sieviešu un vīriešu bažas un pieredzi padarīt par neatņemamu aspektu politikas un programmu izstrādē, īstenošanā, pārraudzībā un izvērtēšanā visās politikas, ekonomikas un sabiedrības jomās, lai sievietes un vīrieši no tiem būtu vienlīdz ieguvēji un lai nevienlīdzība neturpinātos. Galīgais mērķis ir panākt dzimumu līdztiesību ⁶⁷.

Visām ES ārējām darbībām konfliktu skartās un nestabilās situācijās vajadzētu būt balstītām uz rūpīgu konflikta analīzi, kuras pamatā savukārt ir skaidra dzimumaspekta analīze; to mērķis ir pārveidot strīdīgās sociālās attiecības un normas.

Konfliktu novēršanas politikā un citās tādas politikas jomās, kas tiek īstenota konfliktu skartās vai apdraudētās situācijās, ir jāizstrādā konkrēti mērķi attiecībā uz dzimumu līdztiesību, kas nodrošinās stabilu pamatu dzimumiekļaujošām pieejām un progresu pārraudzībai. Nozīmīgs dzimumu līdztiesības vispārējas integrēšanas elements ir nodrošināt, lai visos vispārējos mērķos būtu ievērots dzimumu līdztiesības princips (piemēram, būtu noteikti pārredzami kritēriji, kuros ievērots dzimumu līdztiesības princips, attiecībā uz posteņiem, kas saistīti ar lēmumu pieņemšanu); tā varētu panākt dzimumperspektīvas iekļaušanu vispārējā procesā.

⁶⁶ <https://www.coe.int/en/web/genderequality/what-is-gender-mainstreaming>.

⁶⁷ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>.

Dzimumaspekta analīze

Dzimumaspekta analīze nozīmē kritiski izskatīt, kā dzimumu lomu, aktivitāšu, vajadzību, iespēju un tiesību atšķirības konkrētās situācijās vai kontekstos skar vīriešus, sievietes, meitenes un zēnus.

Dzimumaspekta analīze izskata attiecības starp dzimumiem un viņu piekļuvi resursiem un iespējas rīkoties ar tiem, kā arī viņu ierobežojumus salīdzinājumā ar otru dzimumu. Dzimumaspekta analīze būtu jāiekļauj visos nozaru izvērtējumos vai situāciju analīzē, lai nodrošinātu, ka veiktās darbības nepadziļina ar dzimumu saistītu netaisnību un nevienlīdzību un ka vienmēr, kad tas iespējams, tiek veicināta lielāka līdztiesība un taisnīgums dzimumu attiecībās.

Lai nodrošinātu, ka konfliktu skartās un nestabilās situācijās ES darbības nenodara kaitējumu, tām visām jāveic konflikta analīze, kas ietver skaidru dzimumaspekta analīzi – proti, vai darbībā ir ņemtas vērā sieviešu un vīriešu situācijas potenciālās atšķirības un varas attiecības starp dažādām iedzīvotāju grupām visos sabiedrības formālajos un neformālajos institūtos.

Dzimumaspekta analīze atklās iekļautības un atstumtības modeļus, kam pamatā ir dzimums un dažādi citi faktori, piemēram, sociālā un ekonomiskā klase, etniskā un reliģiskā piederība, vecums, veselības stāvoklis vai invaliditāte, ģeogrāfiskā izcelsme, seksuālā orientācija, ģimenes stāvoklis, bērnu esamība, izglītības līmenis u. c., – līdz ar to tas ir izšķiroši svarīgs komponents jēgpilnā situācijas un konflikta analīzē.

Seksuāla un ar dzimumu saistīta vardarbība

Seksuāla un ar dzimumu saistīta vardarbība ir visaptverošs apzīmējums jebkādam kaitīgām darbībām, ko veic pret personas gribu un kam pamatā ir sociāli piešķirtas (dzimumu) atšķirības starp vīriešiem un sievietēm. Darbības, kas ietver seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību, pārkāpj vairākas vispārējās cilvēktiesības, ko aizsargā ar starptautiskiem instrumentiem un konvencijām. Daudzus – lai gan ne visus – seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības veidus valstu tiesības un politika atzīst par nelikumīgiem un noziedzīgiem nodarījumiem. Visā pasaulē seksuāla un ar dzimumu saistīta vardarbība sievietes un meitenes skar vairāk nekā vīriešus un zēnus. Ir svarīgi tomēr atzīmēt, ka arī vīrieši un zēni var ciest no vardarbības, kas saistīta ar dzimumu, tostarp no seksuālas vardarbības.

Seksuālas vardarbības jēdzienam nav vispārpieņemtas definīcijas. Biežāk lietotās definīcijas ietver jebkādu seksuāla rakstura darbību vai mēģinājumu veikt seksuālu darbību, izmantojot piespiešanu.

Izvarošana un citi seksuālas vardarbības veidi, ja to pastrādā bruņotā starptautiskā vai iekšējā konfliktā, ir starptautisko humanitāro tiesību pārkāpums. Visām bruņota konflikta pusēm ir jāievēro seksuālas vardarbības aizliegums.

Visām valstīm ir pienākums saukt pie atbildības vardarbības veicējus. Izvarošanu un citus seksuālas vardarbības veidus aizliedz līgumtiesības (ceturtā Ženēvas Konvencija, kā arī I un II papildprotokols) un paražu tiesības, kas piemērojamas gan starptautiskos, gan iekšējos bruņotos konfliktos ⁶⁸.

⁶⁸ <https://www.icrc.org/en/document/sexual-violence-armed-conflict-questions-and-answers>.
<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/statement/2013/united-nations-women-statement-2013-10-16.htm>.

"Ar dzimumu saistīta vardarbība" un "vardarbība pret sievietēm" ir jēdzieni, kas bieži tiek izmantoti kā sinonīmi, jo vairumā gadījumu ar dzimumu saistītu vardarbību veic vīrieši pret sievietēm un meitenēm. Tomēr ir svarīgi saglabāt šā jēdziena nozīmes aspektu "saistīts ar dzimumu", jo tas uzsver faktu, ka vardarbība pret sievietēm ir sieviešu un vīriešu nevienlīdzīgās varas pozīcijas izpausme ⁶⁹.

Seksuāla vardarbība nozīmē, ka vardarbības veicējs veic seksuāla rakstura darbību pret vienu vai vairākām personām vai liek šai personai vai personām iesaistīties seksuāla rakstura darbībā, izmantojot spēku, spēka pielietošanas draudus vai piespiešanu, piemēram, bailes no vardarbības, spaidus, aizturēšanu pret savu gribu, psiholoģisku spiedienu vai varas pielietošanu, pret šo personu vai personām, vai pret citu personu vai izmantojot spaidus radošu vidi vai šādas personas vai personu nespēju dot patiesu piekrišanu ⁷⁰.

Seksuāla izmantošana un vardarbība

Seksuāla izmantošana ir jebkāda neaizsargātības, varas pozīcijas vai uzticēšanās faktiskā izmantošana vai izmantošanas mēģinājums seksuālā nolūkā, tostarp (bet ne tikai) finansiāla, sociāla vai politiska labuma gūšana no cita cilvēka seksuālas izmantošanas. Seksuāla vardarbība ir faktiskā seksuāla rakstura darbība vai tās mēģinājums, izmantojot spēku vai citus nevienlīdzīgus vai piespiedu apstākļus ⁷¹.

ES nodrošinās nulles toleranci attiecībā uz seksuālu izmantošanu un vardarbību. Tas tiks panākts, izmantojot iedibinātus atbildības mehānismus visam ES nodarbinātam, nosūtītam vai atbalsta personālam, tostarp norīkotam personālam un līgumdarbiniekiem. Ar šo mehānismu palīdzību ātri, efektīvi un taisnīgi rīkosies, ja tiks ziņots par iespējamu seksuālu izmantošanu un vardarbību.

Mehānismi, ar kuriem rīkoties rīcības kodeksu un uzvedības standartu pārkāpumu gadījumā, ir vadības hierarhijas un cilvēkresursu, nevis cilvēktiesību un dzimumu jautājumu padomdevēju ziņā.

⁶⁹ <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>.

⁷⁰ Starptautiskās Krimināltiesas noziedzīgu nodarījumu elementi.

⁷¹ Atbilstoši ANO standartiem (ST/SGB/2003/13) un definīcijām, kas izmantotas 2018. gada marta atjauninātajos vispārīgajos uzvedības standartos (6877/18).

Pārraudzība

Pastāvīgs process, ar kuru tiek apzināta informācija atbilstoši konkrētiem parametriem un tiek nodrošināta mērķu izpilde.

Pārskatīšana

Periodisks pasākuma rezultativitātes izvērtējums, īpaši pievēršoties darbības aspektiem.

Izvērtēšana

Sistemātiska faktu izmantošana, lai izvērtētu, cik veiksmīgi tiek sasniegti politikas mērķi un – kas ļoti svarīgi – vai šie pasākumi ir vai nav efektīvi.

III pielikums. ANO DPR 1325 un sekojošās ANO DP rezolūcijas par sievietēm, mieru un drošību

ANO DPR 1325, ko pieņēma 2000. gada 31. oktobrī, ir pirmā Drošības padomes rezolūcija, kas pievēršas bruņotu konfliktu nesamērīgajai un specifiskajai ietekmei uz sievietēm. ANO DPR 1325 nostiprina iepriekšējas starptautiskas un reģionālas juridiskās saistības un konvencijas, kas attiecas uz SMD, un nosaka virkni jaunu principu. Tajā uzsvērts, ka ir vajadzīga sieviešu kā aktīvu pārstāvju vienlīdzīga un pilnvērtīga līdzdalība konfliktu novēršanā un risināšanā, miera sarunās, miera veidošanā, miera uzturēšanā, humānās palīdzības pasākumos un pēckonfliktu atjaunošanā. Tā aicina dalībvalstis nodrošināt sieviešu vienlīdzīgu dalību un pilnīgu iesaisti visos centienos uzturēt un veicināt mieru un drošību. Turklāt tā aicina visus aktorus palielināt sieviešu līdzdalību un iekļaut dzimumperspektīvu visos ANO miera un drošības centienos, tostarp demobilizācijā, atbruņošanā un reintegrācijā un drošības sektora reformā.

ANO Drošības padome 2008. gada 19. jūnijā pieņēma Rezolūciju 1820 par seksuālu vardarbību konflikta apstākļos, kurā skaidri norādīta saikne starp seksuālo vardarbību kā kara taktiku un starptautiskā miera un drošības uzturēšanu. ANO DPR 1820 pastiprina Rezolūciju 1325, atzīstot, ka seksuālā vardarbība bieži ir plaši izplatīta un sistemātiska un ka tā var kavēt starptautiskā miera un drošības atjaunošanu. Drošības padomei tagad ir skaidrs pilnvarojums vērsties pret seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību, tostarp ar sankcijām un apmācībām, lai uz vietas esošais personāls varētu pilnvērtīgi novērst minētās problēmas un reaģēt uz tām. Rezolūcijā ir uzsvērts, ka seksuālā vardarbība, ko pret civiliedzīvotājiem veic bruņotas personas, ir kara noziegums, un pieprasīts bruņotu konfliktu pusēm nekavējoties veikt attiecīgus pasākumus, lai aizsargātu civiliedzīvotājus no seksuālas vardarbības, tostarp apmācīt karaspēku un piemērot disciplinārus pasākumus.

2009. gada 30. septembrī pieņemtajā ANO Drošības padomes Rezolūcijā 1888 ir atgādināts, ka seksuālā vardarbība saasina bruņotus konfliktus un kaitē starptautiskajam mieram un drošībai. Rezolūcija arī aicina vadītājus pievērsties ar konfliktiem saistītas seksuālas vardarbības problēmai un, ja ir notikuši seksuālas vardarbības gadījumi konflikta apstākļos, nosūtīt ekspertu vienības. Nākamajā, 2009. gada 5. oktobrī pieņemtajā ANO Drošības padomes Rezolūcijā 1889 uzmanība pievērsta pēckonflikta miera veidošanai un sieviešu līdzdalībai visos miera procesa posmos un aicināts izstrādāt rādītājus, lai novērtētu ANO DPR 1325 (2000) īstenošanu.

2010. gada 16. decembrī ANO Drošības padome pieņēma Rezolūciju 1960, kurā atkārtots aicinājums izbeigt seksuālo vardarbību konflikta apstākļos un izveidot mehānismu iekļaušanai sarakstā. Rezolūcija pauž tiešu politisku vēstījumu, ka seksuālajai vardarbībai ir sekas, tostarp – iekļaušana sarakstā ģenerālsēkretāra gada ziņojumos, lietas iesniegšana ANO sankciju komitejām un Starptautiskajai Krimināltiesai, starptautisks nosodījums un reparācija.

ANO Drošības padomes Rezolūcija 2106 tika pieņemta 2013. gada 24. jūnijā ar mērķi praktiski īstenot esošās saistības attiecībā uz ANO DPR 1325 un sekojošām rezolūcijām, nevis veidot jaunas struktūras un iniciatīvas. Turklāt tā ir vērsta uz sieviešu līdzdalību cīņā pret seksuālu vardarbību un atbalsta iespējas vērsties tiesu iestādēs.

2013. gada 18. oktobrī ANO Drošības padome pieņēma Rezolūciju 2122, kurā izklāstītas konkrētas metodes, kā novērst sieviešu līdzdalības trūkumu, un atzīts, ka ir jāpievēršas bruņotu konfliktu pamatcēloņiem un drošības riskiem, ar kuriem saskaras sievietes, skaidri apliecinot, ka ir vajadzīga integrēta pieeja ilgtspējīgam mieram. Rezolūcijā arī norādīta saikne starp atbrūņošanas un dzimumu līdztiesību, atsaucoties uz Ieroču tirdzniecības līgumu.

2015. gada 13. oktobrī pieņemtā ANO Drošības padomes Rezolūcija 2242 mudina izvērtēt stratēģijas un resursus attiecībā uz SMD programmas īstenošanu un aicina palielināt finansējumu apmācībām, analīzei un programmām, kurās ievērots dzimumu līdztiesības princips. Līdztekus tā uzsver, ka nozīmīga ir sadarbība ar pilsonisko sabiedrību, un norāda, ka dzimums būtu jāaplūko kā transversāls jautājums vardarbīga ekstrēmisma un terorisma apkarošanas programmās.

Turklāt SMD programma ir paplašināta ar divām sekojošām ANO DP rezolūcijām – ANO DPR 2272 (2016) par seksuālo izmantošanu un vardarbību un ANO DPR 2331 (2016) par cilvēku tirdzniecību konflikta apstākļos.

IV pielikums. Neizsmelošs politikas dokumentu saraksts par sievietēm, mieru un drošību

- Plaša pieeja tam, kā ES īsteno ANO Drošības Padomes rezolūcijas Nr. 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību, Eiropas Savienības Padome (2008, dok. 15671/1/08)
- Rādītāji attiecībā uz Plašo pieeju tam, kā ES īsteno ANO Drošības padomes Rezolūcijas Nr. 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību (2010, dok. 11948/10)
- Ziņojums par ES rādītājiem attiecībā uz Plašo pieeju tam, kā ES īsteno ANO DPR 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību (2011, dok. 9990/11)
- ANO DPR par sievietēm, mieru un drošību īstenošana KDAP misiju un operāciju kontekstā (2012, dok. 7109/12)
- Cilvēktiesības un demokrātija: ES Stratēģiskais satvars un ES Rīcības plāns (2012, dok. 11855/12)
- Otrais ziņojums par ES rādītājiem attiecībā uz Plašo pieeju tam, kā ES īsteno ANO Drošības padomes rezolūcijas 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību (2014, dok. 6219/14)
- Neoficiāls dokuments par seksuālas vardarbības novēršanu konflikta situācijās – ES līmeņa praktiskas rīcības ceļvedis (2014, dok. PSC MD 155/14)
- Progresu ziņojums par neoficiālo dokumentu par seksuālas vardarbības novēršanu konflikta situācijās – ES līmeņa praktiskas rīcības ceļvedi (2015)
- ES ieguldījums globālajā pētījumā par SMD (2015, dok. 7595/15)
- Dzimumu līdztiesības rīcības plāns ES ārējās attiecībās 2016.–2020. gadam (2015, dok. 13201/15) un saistītais Komisijas dienestu kopīgais darba dokuments (2015, dok. SWD (2015) 182 final)
- Komisijas stratēģiskā iesaiste dzimumu līdztiesības jomā, 2016–2019 (2015, dok. SWD (2015) 278 final)
- ES rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā, 2015–2019 (2015, dok. 10897/15)
- ANO DPR 1325 par sievietēm, mieru un drošību 15. gadskārta un vispārēja pārskatīšana – ES un tās dalībvalstu saistības (2015, dok. 12904/15)

- Globālā Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija (2016)
- Padomes secinājumi par Globālo Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju (2016, dok. 13202/16)
- ES globālās stratēģijas īstenošanas plāns drošības un aizsardzības jomā (2016, dok. 14392/16)
- Padomes secinājumi par ES globālās stratēģijas īstenošanu drošības un aizsardzības jomā (2016, dok. 14149/16)
- Ziņojums par sākotnējā stāvokļa apsekojumu saistībā ar cilvēktiesību un dzimumu jautājumu integrēšanu Eiropas Savienības kopējā drošības un aizsardzības politikā (2016, dok. 15726/16)
- Rīcības un disciplīnas kodekss ES civilām KDAP misijām (2016, dok. 12076/16)
- Atjaunināti vispārējie uzvedības standarti KDAP misijām un operācijām (2018, dok. 6877/18)
- Pārskatīti rādītāji attiecībā uz Plašo pieeju tam, kā ES īsteno ANO Drošības padomes rezolūcijas 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību (2016, dok. 10805/16)
- Otrais progressa ziņojums par neoficiālo dokumentu par seksuālas vardarbības novēršanu konflikta situācijās – ES līmeņa praktiskas rīcības ceļvedi (2016, dok. PSC MD 17/16)
- Trešais progressa ziņojums par neoficiālo dokumentu par seksuālas vardarbības novēršanu konflikta situācijās – ES līmeņa praktiskas rīcības ceļvedi (2016, dok. 14329/16)
- EĀDD galvenais padomdevējs dzimumu jautājumos, neoficiāls ceļvedis un darba plāns attiecībā uz dzimumu līdztiesību, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un ANO DP Rezolūcijas 1325 par sievietēm, mieru un drošību īstenošanu (2017, dok. WK 665/2017 INIT)
- Eiropas Konsenss par attīstību (2017, dok. 9459/17)
Kopīgais paziņojums "Stratēģiska pieeja izturētspējai ES ārējās darbības jomā" (2017, dok. JOINT (2017) 21 final)
